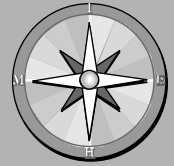

irakaslearen liburua

Ibili
guztia
erronomia

H E O K

3 MAILA

I g a r a

IGARA izeneko ikas-irakas material honek HABEk sortutako Helduen Euskalduntzearen Oinarrizko Kurrikuluan du izaera eta, 97/98 ikasturtean, programan definitzen den 3. maila saiatzeko euskaltegietako irakasleekin batera egindako lan-egitasmo baten ondorio da.

Asmo sendo batek gidatu zuen hasiera-hasieratik eginkizun hau: testualitatea lantzeak. Baina horren aldeko apostua oso agerikoa izan bada ere, ez da lan erraza izan.

Bestalde, azpimarratu nahi dugu ez dela esperientazio formalik egin eta horregatik, bakar-bakarrik egileek beraiek eta beren euskaltegietan saiatu dituztela proposatutako jarduerak.

Baliabide gutxirekin eta epe laburrean egindako lana duzu eskuartean duzun hau. Mugak muga, gure egitasmo honetan parte hartu ez duten beste irakasle guztiei ere balio izango zaiela uste duelako eman du argitara HABEk, aldi berean egile izan diren irakasleei hartu duten lana eta egin duten ahalegin berezia aitortzeko.

Antzeko ikastunitateak sortzen lagunduko dutela uste dugu. Hala balitz, gure helburu nagusia asea litzateke.

Jokin Azkue Arrastoa
HABeko Zuzendari Nagusia

HABE

EGILEAK:

Proiektuaren arduraduna:	Juxto Egaña (HABeko Hizkuntzaren Didaktika arduraduna)
Kudeaketa:	Joanba Bergara (HABeko Prestakuntza arduraduna)
Koordinatzaile didaktikoak:	Esther Isasa (HABeko teknikaria) Eskarne Lopetegi (HABeko teknikaria)
Partehartzaileak:	Esther Isasa (HABeko teknikaria) Eskarne Lopetegi (HABeko teknikaria) Xabier Yurramendi (HABeko teknikaria)
Euskararen zuzenketa:	Boni Urkizu (HABeko teknikaria)
Diseinua eta maketazioa:	Olaia Ubeda Sabin Arzelus (HABeko teknikaria) Gemma Sarasua (HABeko idazkaria)

Gure esker ona ondoren aipatzen direnei hainbat material eta ideia hartzeko baimena eman digutelako.

Agorregiko burdinola, In Elhuyar.1996.eko ekaina

Arabako Errioxa In 18 ibilbide Euskal Herrian barrena. Euskadi, zatoz eta konta ezazu. E. J.

Grabazioa: Tere Beloki eta Gorka Etxebeste

Bilboko planoak

Donostiako planoak

Euskadi: ikusi, bisitatu eta ezagutu beharreko guztia. E.J.

Euskararen bidean (Bideozintak) Lavender Films, S.L.

Gorbeia gailur belartsura Baia ibaiaren sorburutik barrena, In Argia 1.609.zka. 1998.01.19

Mujika, L. M. Toponimia, lexikoa, fonetika: Legazpi eta Bergarako toponimia 1987, Kriseilu

Oyhamburu P. Euskal Deituren Hiztegia (I,II,III). 1991

Pagoetako Parkea eta Inguruneak: Fauna eta Flora / Agorregiko burdinola, G.F.A.

Urteaga, J. F. Euskararen bidean (Irakaslearen gidaliburua) 1989

Zarautz: gidaliburu turistikoa

Zumaia: Zumaiari itzulua <http://www.paisvasco.com/zumaia/euskera/ibilbide/itzulia.htm>

1. Sarrera

1 . Lan-egitasmoa	4.orr.
2 . Ikastunitatearen ibilbidea	4-5.orr.
3 . Ikastunitatearen edukiak eta helburuak	6-8.orr.

2. Sekuentziak

A Sekuentzia

1 . jarduera: Agorregi	9-11.orr.

B Sekuentzia

2 . jarduera: Kostatik lautadara	12-25.orr.
3 . jarduera: Donostia	26-27.orr.

C Sekuentzia

4 . jarduera: Ongi joan!	28-29.orr.

3. Eranskinak

1 . Testuak	30-35.orr.
2 . Transkripzioak	36-37.orr.

4. Material osagarriak

2 . jarduera: Kostatik lautadara	
1 . Hitzetik hortzera	38-41.orr.
3 . jarduera: Donostia	
2 . Leku-izenen jolasa	42-53.orr.
3 . Lurraldez lurralde	54-66.orr.

1 Sarrera

1

Irakaslearentzako oharrak

Ikastunitate honen bukaeran ikaslea, talde lanean, bere inguruneari buruzko informazioa beste ikasle batzuei idatziz emateko gai izango da. Idatzizko lan honek turismo-gida baten itxura edukiko du.

Horretarako, hainbat idatzizko eta ahozko eredu izango ditu eskura. Ikasleen esku geratuko da gidako edukiaren barne-antolaketa.

2

Ikastunitatearen ibilbidea

web orria

entzumena

irakurmena

mintzamena

idazmena

irratia

bideoa

aukera-maukera

hausnarrean

material osagarriak

HELMUGA

SARRERA

A Sekuentzia

1. AGORREGI

- Aurrezagutza neurtzeko, gaiaren inguruan, taldeka erantzuteko galderak.
- Testu-era dela eta, bi ereduren arteko komunikazio-egoera (hartzailea, igorlea eta helburua) atzematea.
- Irakurlearen arabera irakurketa desberdinak (nork, zer eta zergatik irakurtzen duen). (9.or.irak.lib.) (6.or.ik.lib.)

4

IRAKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

A

C Sekuentzia

4. ONGI JOAN!

- Turismo-gida idatzi: Plangintza/Testua gauzatzea/Berrikustea/Ebaluazioa (28.or.irak.lib.) (35.or.ik.lib.)

- **Leku-izenen jolasa:** Leku-izenekin osatutako hitz eratorri eta konposatuak aztertzeko
- **Lurraldez lurralde:** Leku-deskripzioak (42.or.irak.lib.)

- **Hitzetik hortzera:** Eta ahozko azalpenetan nola? (38.or.irak.lib.)

B Sekuentzia

2. KOSTATIK LAUTADARA

- Lexikoa: Irakurri aurreko predikzioak egin
- Testu-antolatzaileak: Testuan betetzen duten eginkizunari antzeman.
- Antolatzaile leku-espazialak: Testutik ateratako informazioarekin laukia osatu/Instrukzioak entzunda, hainbat herri mapan kokatu.
- Adizkiak: Berridazketak
- Parrafoaren antolamendurako baliabideak: Anaforikoen lanketa, ordena kronologikoaren nahasketa, denbora-adierazleak. (12.or.irak.lib.) (10.or.ik.lib.)

3. DONOSTIA

- Parrafoa sortu: Emandako baliabideak erabiliz, ibilbidea deskribatzeko parrafoa idatzi. Parrafotik testura: aurreko parrafoak lotu (26.or.irak.lib.) (30.or.ik.lib.)

5

Ikastunitatearen edukiak eta helburuak

Eduki pragmatikoak

TESTU-MOTA: Deskribapena

Testu-era: Turismo-gida

Egitura: Identifikazioa; Definizioa; Hedapena

Deskribapen-mota: Lekuen deskribapen fisikoa

KONTESTUA

Xedea: Informazioa ematea

Zerbait eginaraztea (pertsuasioa)

Besteri zerbait egiteko gomendatzea

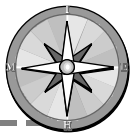
Gaia: Euskal Herria ezagutzuz

Komunikazio-kanala: Tokiei buruzko informazioa ematen duten inprimaki, foileto, bideo, kanta... etab.
Idatzizko komunikazioan, igorle-hartzaile harremana gertutasunezkoa izango da gehienetan.

Eduki psikolinguistikoak

● IRAKURMENA

- Kontestua (egoera, partaideak, xedea...) ateratzeko aurreko ezagutzaz baliatu: munduari buruzko ezagutza orokorrak, gai jakin horri buruzkoak, testu-motari dagozkionak.
- Testuinguru zehatz batean hitz baten adiera egokia aukeratzen jakin, hiztegia erabiliz.
- Hitz batek har ditzakeen formen arteko lotura atzeman (deklinabidea, eratorpena, konposaketa...)
- Testuaren edukia norberaren aurretiko ezagutzarekin lotu.
- Testuaren hasierako interpretazioa norberaren ezagutzatik jasotako informazioarekin kontrastatu eta bat datozen berrikusi.
- Kanal diferenteetatik emandako solasaldiak ulertu.
- Ahozko testu baten esanahi globala ulertu, gaiak eta berbaldiaren egituraketa koherentea identifikatu eta berreraikiz.
- Esaldi edo diskurtso-mailako kontestuez baliatu, hitz ezezagunen esanahia asmatzeko.
- Irakurri aurretiko predikzioak egin, testuinguruaz baliatuz (formatoa, grafikoak...)
- Erreferente anaforikoak eta kataforikoak identifikatu.
- Datu zehatzak bilatu (kasu honetan baliabide testual zehatz batzuk), gainerakoa bazter utzita.
- Helburu jakin baterako informazio garrantzizkoa aurkitu, testua modu intentsiboan irakurri.
- Esanahia jasotzeko adierazpide linguistikoei eta hizkuntzaz kanpokoei arreta jarri (ordena)
- Irakurritako informazioaz baliatu falta den informazioa inferitzeko.

- ENTZUMENA

- ☐ Gai baten inguruan entzundako informazio berezia atera, datu zehatzak bilatuz, gainerakoa bazter utzita.
- ☐ Hitzunaren hizkeratik eta testuingurutik jatorria identifikatzea.

- IDAZMENA

Unitate honetan, turismo-gida idazteko:

- ☐ Plangintza

- 1. Helburuen zehaztapena:

Zer idatzi nahi den argi izan.

Zehaztu nolako testua izango duen gidak.

Zehaztu zein den idazle-irakurle harremana.

- 2. Ideiak bildu:

Beste testu idatziez baliatu.

- 3. Eraketa:

Idatzizko baliabideak erabili.

Gidaren arabera ideiak ordenatu.

- ☐ Testua gauzatzea

Gidaren eskema burutu.

Zirriborroak egin.

- ☐ Berrikusketa

- 1. Irakurri

Planarekin alderatu.

- 2. Berregin

Testuaren zuzenketa egin.

- 3. Ebaluatu

Lehenbiziko zirriborrotik azken idazketarainoko aurrerapena ebaluatu.

- MINTZAMENA

Unitate honetan, mintzamena bera ez da helburu, bitarteko baizik. Ikasleek, egindako hainbat hausnarketa eta aurkikuntza komentatu beharko dituzte, erabakiak negoziatu beharko dituzte...etab. Baina ez da mintzamenaren lanketa berezirik egingo. Horregatik, ez dugu mintzameneko azpitrebetasunen aipamen berezirik egingo.

Eduki formalak

- ALDERDI MORFOSINTAKTIKOA ETA TESTUALA

Deskribapenak: Lekua adierazten duten antolatzaileak
Denborazko antolatzaileak

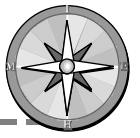
Antolatzaile leku-espazialak: sortaldetik/sartaldetik/hondotik/-etan...gora/ -(r)en artean/
barnealdeko/goialdeko/behealdean/ondoan/mendebaldeko
/tontorrean/-tik....-tara/-(r)en arteko/ -(e)raino...

Adizkiak: dago/du/ditu/dugu/ageri dira/aurki daite(z)ke/eskaintzen digu/biltzen ditu...

Parrafoaren antolamendurako baliabideak: Izan ere/Geroago/Bestalde/Gainera/Baina...

- LEXIKOA

itzulia, aldapa, baseliza, ekialde, errepide, ibilbide, mendixka, pare-parean, pista, lepo, muino...

2

Sekuentziak

s e k u e **A** n t z i a

1 **jarduera** Agorregi

Helburuak:

- Gaiaren eta testu-eraren inguruan aurrezagutzak azaleratzea.
- Komunikazio-egoeraren osagaiak atzematea.

Zertan den:

Ikasleek beren herriaz zer dakiten aztertuko dute. Horrezaz gain, bi testu gainirakurri ondoren, norentzat idatzi diren igarri beharko dute.

Prozedura:

- 1 Taldeka, galdera batzuei erantzungo diete ahoz. Galderak arloka antolatuta egongo dira eta talde bakoitzak bati helduko dio: kultura, historia, geografia, gastronomia, festak, kirolak, aisia... Galderen erantzunak pentsatuta dituztenean, talde osoari azalduko dizkiote. (15')

*OHARRA: Galderak ikasleek gaiaren inguruan dituzten gabeziak atzemateko izango dira. Gabezia horiek betetzeko behar den dokumentazioa jaso eta banatzeko ardura irakaslearen esku egongo da.

KULTURA

- Non kokatuko zenuke zeure herria? (zein bailaratan, inguruko herriak...)
- Zenbat biztanle ditu?
- Zein da jarduera ekonomikorik hedatuena? (industria, nekazaritza...)
- ...

***Taldean, fitxa honetan dituzuen galderei erantzun behar diezue.
Erantzunak pentsatutakoan, beste ikaskideei azaldu beharko dizkiezue.
Ez dituzue idatzi behar.***

AISIALDIA

- Kiroldegi, zinema, antzoki... eta beste antzeko eraikuntzarik ba al dago aisidenborarako?
- Gazteentzat, helduentzat ala zaharrentzat?
- ...

***Taldean, fitxa honetan dituzuen galderei erantzun behar diezue.
Erantzunak pentsatutakoan, beste ikaskideei azaldu beharko dizkiezue.
Ez dituzue idatzi behar.***

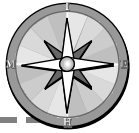

GASTRONOMIA

- Zein da inguruko jatetxeen eskaintza?
- Eta janaririk famatuena?
- ...

***Taldean fitxa honetan dituzuen galderei erantzun behar diezue.
Erantzunak pentsatutakoan beste ikaskideei azaldu beharko dizkiezue.
Ez dituzue idatzi behar.***

2

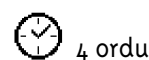
Komunikazio-egoeraz jabetzeko, bi testu erabiliko ditugu eta ikasleen artean banatuko ditugu. (ikus 3.1. Eranskinean 1. eta 2.testuak 30.or.)

- Proposatutako galderen erantzuna bilatzen saiatuko dira. Horretarako, testua gainirakurri baino ez dute egingo ikasleek. (15')
- Ikasleei lanbide-zerrenda bat eskainiko diegu. Bakarka, horietatik bat aukeratu eta, paper hori hartuz, testua berriz gainirakurriko dute. Irakurlea nolako irakurketa halako dela jabetuko dira. Ondoren, hautatutako lanbideari dagokion zatiari erreparatuko diote; azpimarratu eta arrazoiak azalduko dituzte. (30')
- Irakurle-motaren arabera, zein lexiko bereiziko luketen galdetuko diegu ikasleei. (15')

s e k u e B n t z i a

2 **jarduera** Kostatik lautadara

Helburuak:

- Irakurri aurreko predikzioak egitea.
- Testu-antolatzaileek testuan betetzen duten eginkizuna atzematea.

Zertan den:

Testu baten izenburuarekin eta argazkiekin batera hainbat hitz eskaini ondoren, horietatik testuan zeintzuk aurkitu dituen asmatzen saiatuko da. Horrezaz gain, antolatzaile leku-espazialak ahoz eta idatziz landuko dira. Baita, adizkiak eta parrafoaren barne nahiz arteko loturarako baliabideak ere.

Zumaia-irizulua

Prozedura:

1 Lexikoa: (20')

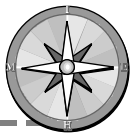
Testu baten izenburuarekin eta argazkiekin batera hainbat hitz eskainiko dizkiegu, testuan horietako zeintzuk aurkituko dituzten aurreikus dezaten.

*OHARRA: Helburua testua irakurri baino lehen ikasleengan espektatibak sortzea da, eta ez hainbeste hitz horiek lantzea.

12

IRAKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

Zuzenketa-orria

HITZ ZERREDA

aldapa
aurrekontu
baseliza
baserri
birziklatu
egitasmo
ekialde
entzumen
errepide
eserleku
gidoi
ibilbide
ikusmen
irrati
itzulpen
lepo
mendixka
pare-parean
pastela
pelikula
pista
poz

TESTUAN AURKITUKO DITUGUNAK

aldapa	ibilbide
baseliza	mendilepo
baserri	mendixka
ekialde	pare-parean
errepide	pista

TESTUAN AURKITUKO EZ DITUGUNAK

aurrekontua	irrati
birziklatu	itzulpena
egitasmo	pastela
gidoia	pelikula

ZALANTZAZKOAK

entzumena
eserleku
ikusmena
poza

- Jatorrizko testua eman ikasleei, zuzen dezaten (ikus 3.1. Eranskina 34-35.orr.)

B Sekuentzia

Zarautz: gidaliburu turistikoa

2 Testu-antolatzaileak lantzeko, 3 talde egingo ditugu gelan eta talde bakoitzari eginkizun bat emango diogu.

- Talde bakoitzak testu bana izango du. Hasteko, testua gainirakurtzeko eskatuko diegu.

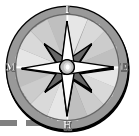
Ondoren,

- lehenengoari, antolatzaile leku-espazialak azpimarratzeko esango diogu;
- bigarrenari, adizkiak azpimarratzeko eta;
- hirugarrenari, parrafoaren barneko zein arteko antolamendurako baliabideak azpimarratzeko.

- Azpimarratu ondoren, talde bakoitzak azalduko du zer eta zergatik azpimarratu duen.

Hausnarketa egin eta gero, hainbat ariketa proposatuko dizkiegu hiru arlo horiek lantzeko:

(45')

1. taldea

Zuzenketa-orria

Zarautz bi tontor arrokatu eta labartuek, nola tontorrek sortalde eta Itegiko tonto - rrek sartalde, gailentzen duten lautada da, Gipuzkoako handiena. Ibarren hondotik Aiako udalerriarena den Pagoeta mendiaren inguruetan gora igotzen da, 733 metro tara.

Ez du ibai inportanterik, baina bai zenbait erreka, esate baterako Inurritza. Orio eta Zumaiaren artean, hots, Oria eta Urola ibaien itsasadarren artean, dago kokatuta.

Zarauzko landaretzan pinua da nagusi, baina, barnealdeko eta goialdeko zonetan, haritz eta gaztainondo ederrak ikus daitezke, batez ere Pagoetaren behealdean egindako bir - forestatzearen ondoren. Azalera lauak sasi eta larre natural ugari biltzen ditu landutako lursailen ondoan.

Geologikoki, bi egitura multzoren ezaugarriak ditu Zarautzek. Alde batetik, Gipuzkoako mendebaldeko kostaldea bere labar eta guzti; horien artean aipagarriena da Debako Mundata Tontorrean gertatzen den marearen zabalunea. UNESCOk gizadiaren hondare izendatutako tontor horretan, marea behera joaten denean, itsasoko ekosistema guztia agerian geratzen da. "Getariako arratoiak" ere morfologia berezia du eta, Zarauztik iku - siz gero, xagua edo arratoia dirudi. Irudi eza - gun hori itsasoak sortu du, Getariako penin - tsula osatu zuten hirugarren aroko materia - lak landuz.

Bestalde, Zarautzek, itsasmailatik 200 metro - tara geratzen den depresio sublitoral bat du, flysh-ezko material merlatsuetan zulatua.

Zarautz eta Orioren arteko A-8 autopistak dituen ebaketetatik Gipuzkoako kostalde osoan ematen diren flysh-ezko egitura horiek ikus daitezke.

Zarautz osatu zuten etapa geologiko guzti haietatik bat osatu zen; geroago hondarrezko barra baten bidez, ixten joan zen aintzira bilakatu arte. Azken izoztea amaitu zenean, duela gutxi gorabehera 15.000 urte, aintzira - ko urak jaitsi eta gune paduratsu bat geratu zen.

Hondarrezko bankuak sortuz zihoazen dunek Zarautz guztia, trenbideraino, betetzen zuten. Hortik aurrera, gizakiaren presiopean desagertzera iritsi ziren zingira eta padura zabaltzen ziren.

INGURUNEA NATURALA

2. taldea

Zuzenketa-orria

Hiriguneaz hitz egiten badugu, jolasgune ugari aurki daiteke Zarautzen; gehienak, udaldia hemen igarotzen zuten aristokrazia eta goi burgesiaren etxeetako parkeak ziren, eta gaur egun, herriaren ondare direnez, publikoak dira.

Toki horien artean, Santa Barbara ermita - ren azpian dagoen **Vista Alegre Parkea** da aipagarriena. Pakea darion leku pribilegiatu honetan milaka txorik egiten dute habia eta ehun landare mota ezberdin baino gehiago aurki daitezke: horien artean, aipatzekoak dira alboak, sekuoiak, gaztainondoak, ban - buak, pago gorriak, tuliparbolak... Ondo zaindutako bide eta bideskek ingurune ezin hobe honetan ibiltzeko aukera erraza ematen dute. Parkearen beste ezaugarri bat dugu begiratokitizat erabiltzen den mende hasierako Torreoi ederra, neoklasiko estilokoa.

Getariara daraman ibilbidea - ren gainean ere beste toki

pribilegiatu bat dago, **Muntxio Parkea**. Handik hondartza osoa eta moila ageri dira eta, bide batez, olatuak itsasertz malda - tsua jotzen entzun ditzakegu.

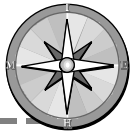
Mendebaldetik Zarauzko lautada mugatzen duen mendis - kari izena ematen dion **Santa Barbara** ermitak, 1705. urtean eraiki zenak, Frantziako

kostaldea hondoan, paisaia izugarria eskaintzen dugu. Beste muturrean, **Talaimendi** dugu; aintzinean baleak ikusteko erabiltzen zen mendiska honetan ere ibilaldi ederrak egin daitezke itsasoa eta mendiaren artean.

Zarauzko **Alde Zaharrak**, aldiz, jauretxeak eta kutsu berezia duten txokoak ditu elkarren ondoan; hor ditugu, adibidez, Torre Luzeako parke xarmangarria edo herriko ekintza sozialak eta festa giroa biltzen dituen Plaza bizia.

HIRI INGURUNEA

3. taldea

Zuzenketa-orria

GIDALIBURU TURISTIKOA

Erreginen Hondartza eta Hondartzen Erregina izan da urteetan zehar Zarautz munduari aurkezteko erabili izan den esloga - na. Izan ere, hala da, 1865. urtean Isabel II.ak herri hau aukeratu zuen familia eta gortearekin batera itsasbainuak hartzera etortzeko. Bidaia hori erabakiorra izan zen aristokrazia eta goi burgesia erakartzeko orduan. Geroago, Belgikako erregeek, Inglaterrako Eduardok eta Espainiako azken erregeak, bere emazte Victoria Eugeniarekin ere bisitatu gintuzten.

Baina, esloganak dioen bezala, Zarautz Hondartzen Erregina ere bada. Herria itsaso - ari irekitzen dioten hondarrezko bi kilometro luze daude Talaimendi eta Santa Barbararen artean. Hondartzan praktika daitezkeen ur kirol guztien artean surfa da aipagarriena, eta mundu guztiko espezialistak erakartzen ditu. Hondartzaren ekialdeko muturrean, Talaimendi azpian, Laugarren aroan sortuta - ko dunak eta padurak daude; azken horien ondoan dago Errege Golf Kluba.

Hondartzaren atzealdean, Itsasertzeko

Ibilbideak paraje zoragarria eskaintzen die bisitariei paseatzen doazela "Getariako Arratoia" miresteke. Ibilbideko kafetegi eta terraza ugariak zona hori guztia animatzen dute.

Bestalde, Zarauzko festa eta kultura eskaintza asekaitze - nen gustu -

koa da, eta probintzia guztientzat puntu erakargarri bat. Pintura, eskultura, zerami - ka, argazkigintza eta beste hainbat erakuske - ta ez dira falta izen handiko galerietan. Nazio mailan ere ospe handikoak dira zera - mika eta eskultura bienalak eta urtero anto - latzen diren musika ekitaldiak.

Gainera, Zarautz inguru pribilegiatu bate - an kokatzen da, Euskal kostaldearen erdi - erdian, bere gastronomia eta edertasunaz aparte, jendearen harrera onagatik ere guztiz ezaguna delarik.

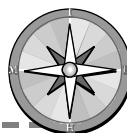
ESKAINITZA TURISTIKOA

- 3
- Antolatzaile leku-espazialak lantzeko, ikasleek bakarka testua intentsiboki irakurriko dute. (15')
 - Taldeka jarrita, laukian falta den informazioa osatuko dute. Eginkizun honetan Bilboko planoaren laguntza oso beharrezkoa da. (20')
 - Aukerak taldeka arrazoitu behar dituzte. Bukatutakoan, taldeko bozeramaleak denon aurrean azalduko ditu aukerak. (15')

Zuzenketa-orria

Gune interesgarriak	Ikuskizunak	Non dago?
Abandoibarra	Hirigintza-proiekturik ikusgarrienetakoak: Guggenheim museoa, Kongresuen eta Musikaren jauregia.	Deustuko zubiaren ezker aldean.
Zazpi kaleak	Eraikin errenazentista, barroko, neoklasiko eta modernistak, Merkataritza-gunea, Santiago katedrala, San Anton eliza.	Itsasadarrekin eta Erriberako kalearekin perpendikular.
Atxuriko auzoa	Bilbo eta Donostia lotzen duten bide estuko trenen terminala, Arte Sakratuen museoa.	Itsasadarren eskuinaldean.
Arenala	Hiriko jai-ekintza ugari ospatzeko gunea, Arriaga Antzokia, Arenaleko zubia.	Itsasadarren eskuinaldean.
Deustuko auzoa	Deustuko zubia, Deustuko Unibertsitatea	Itsasadarren eskuinaldean.
Gran Via: gune ekonomikoa	D. López de Haroren estatua, Erakunde ofizialak: Bizkaiko Foru Aldundiaren egoitza, Estatuko Ogasunarena, Gobernu Zibila, Carton Hotela.	Plaza Zirkularretik Jesusen Bihotzaren Plazaraino doa.
Gran Via hasieran: Abando	Albiako lorategiak, Iruia kafetegia, San Bizente eliza.	Plaza Zirkularretik Gran Vian ibilbideari ekin eta berehala, eskuineko lehen kalea hartuz.
Gran Via bukaeran	Jesusen Bihotzaren Plaza, Doña Casilda de Iturriza parkea, Erruki-Etxe Santua, San Mames futbol zelaia, Nazioarteko Erakustazoka.	Gran Viaren azken tartunean, kale honen eta itsasadarreko ertzeen artean.
Poza Lizentziatua kalea: kopeo eta txikiteo-esparrua	Tabernak, gune komertziala, ikastetxeak, banketxeak...	Zabalgune osoa zeharkatzen du.
Hiriaren erdi-erdian	Alondegia eraikina.	Indautxu Plazatik berehala.

4

Ahozko testu bat entzunda, plano edo mapa batean hainbat herri kokatzea izango dute eginkizun. (30') (Ikus transkripzioa Eranskinean 36.or.)

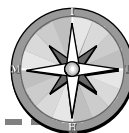
Zuzenketa-orria

19

- 5 ● Adizkiak lantzeko, berridazketaren teknikaz baliatuko gara. Hiru motatako eginkizunak proposatuko dizkiegu ikasleei aditzaren lanketarako:
- Ahalerazko adizkiak kendu eta indikatibozkoak ipintzea
 - Adizki horiek ordezkatzeta, baldintzazko egiturak jarritz
 - Inpertsonek pertsonalizazioa
- Adibideak azaldu ondoren, berridazketak egin ditzatela. Bukatutakoan, hausnarketarako tartetxo bat hartuko dugu fitxan jarritako galderei erantzunez. (30')

Berridazketak:

Zuzenketa-orria

- 1). Gran Viara itzuliz, ibilbide osoan, erakunde ofizialek okupatzen dituzten eraikin bikainak ikus daitezke.
Gran Viara itzuliz gero/itzultzen bagara, ibilbide osoan, erakunde ofizialek okupatzen dituzten eraikin bikainak ikusiko ditugu.
- 2). Sarriara iristeko, Murgiaraino joan behar da.
Sarriara iristeko/iritsi nahi badugu, Murgiaraino joan behar dugu.
- 3). Zarauzko landaretzan pinua da nagusi, baina, barnealdeko eta goialdeko zonetan, haritz eta gaztainondo ederrak ikus daitezke.
Zarauzko landaretzan pinua da nagusi, baina, barnealdeko eta goialdeko zonetara joanez gero/joaten bagara, haritz eta gaztainondo ederrak ikusiko ditugu.
- 4). Txangoa amaitu ondoren, Mailuelegorretako haitzuloetara joan gaitezke.
Txangoa amaitu ondoren, Mailuelegorretako haitzuloetara joango gara/joko dugu.
- 5). Gran Viako Plaza Zirkularretik abiatu eta berehala, eskuinaldeko lehen kalea hartuz, Albiako lorategietara jo dezakegu.
Gran Viako Plaza Zirkularretik abiatu eta berehala, eskuinaldeko lehen kalea hartzen badugu/ hartuz gero, Albiako lorategietara joko dugu.
- 6). Berezko fauna era askotakoa aurkitzen da Parkearen muga barnean.
Berezko fauna era askotara aurkituko dugu Parkearen muga barnean.
- 7). Zarautz eta Orioren arteko A-8 autopistak dituen ebaketetatik, Gipuzkoako kostalde osoan dauden flysh-ezko egitura horiek ikus daitezke.
Zarautz eta Orioren arteko A-8 autopistak dituen ebaketetara joaten bagara/joanez gero, Gipuzkoako kostalde osoan dauden flysh-ezko egitura horiek ikusiko ditugu.
- 8). Herrera mendatera jaitsiz, Axarekin egingo dugu topo. Hemendik Arabako Errioxa osoa ikus dezakegu.
Herrera mendatea jaitsiz gero/jaisten badugu, Axarekin egingo dugu topo. Hemendik Arabako Errioxa osoa ikusiko dugu.
- 9). Itzultzerakoan, La Puebla de Labarka, Eltziego, Nabaridas eta Lezara hurbil gaitezke.
Itzultzerakoan, La Puebla de Labarka, Eltziego, Nabaridas eta Lezara hurbilduko gara.
- 10). Erraz aurki daitezke ugaztunen arrastoak, eta pasa ondoren uzten dituzten jan-hondarrak.
Erraz aurkituko ditugu ugaztunen arrastoak; eta pasa ondoren uzten dituzten jan-hondarrak.

6 • Parrafoaren antolamendurako baliabideak:

Parrafoaren egituraren garrantzizkoak diren hainbat puntu landu nahi ditugu orain; anaforikoak eta denbora-antolatzaileak, hain zuzen. Horretarako ariketa hauek proposatuko dizkiegu ikasleei. Hala eta guztiz ere, aldeztu aurretik, azaldu ikasleei zein liburutatik hartu dugun pasarte hau. Informazio hori gabe, irakurketa alfer-alferrik zailtzen baita.

- Anaforikoen lanketa: Jatorrizko testuko anaforikoak ezabatu dira. Ikasleek hutsune horiek behar bezala bete beharko dituzte, testuari zentzu egokia emanez. (20')

Zuzenketa-orria

Fauna

Berezko fauna era askotakoa aurkitzen da Parkearen muga barnean. **Horren** arrazoia izan da, batez ere, azken urteetan jasandako giza presio txikia eta **bertan** egon den basozaintzako postua, bidegabekerietatik babestu duena.

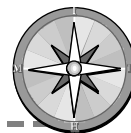
Finka honek jasan duen arazo txiki bat azerien desagertzea izan da, ekologi sistemako harrapakari hain garrantzitsu **hauek** sistematikoki ehizatu baititu inguruetako jendeak. Azeriak falta direla, ugaztun txikien biztanleria handitu egiten da, eta hauek, beren aldetik, nola gero eta gehiago diren eta janaria murrizten den, zuhaitzen azalari erasotzen diote, kalte nahikoa handiak eginez. **Hau** hala egiaztatu zen 80ko hamarkadaren hasieran, baina geroztik arazoa txikitzen ari da.

Duela urte dezente, mendi hauetan azeri asko ikusten zen, eta 1700. urtean bi erre - alekin saritzen zen alkatetxean erakutsitako larrua. Otsoak ere baziren, eta are gehiago, badago konstantzia Araotzeko gizon batek hartza harrapatu zueneko 1703. urtean; ezkutu-erdia eman zitzaion **berari**.

1982. urtean egindako ikerketa zabal batek erakutsi zuenez, badira **bertan** 23 ugaztun-espezie, 9 anfibio eta narrastienak eta 46 hegaztienak.

Zientzi mailan azpimarratzekoa da ur-satitsuaren (*neomys fodiens*) garrantzizko koloniak **bertan** aurkitu izana, ur garbi eta puruetan bakarrik bizi ohi direnez, finkaren gaurko kalitatearen adierazgarri baitira, eta baita ur-arratoia ere aurkitu zen **bertan**, Gipuzkoan orain arte ezagutzen ez zena.

Ugaztunak behatzeko zailak dira, ohitura gautarrak baitituzte eta gizakiarengandik ihes egiten dute: baina erraz aurki daitezke **haien** arrastoak, eta pasa ondoren uzten dituzten jan-hondarrak (...)

7 ARGIA aldizkariko testu honetan denbora-adierazleak kendu eta horien ordeztasunak jarri ditugu. Ikasleek beste baliabide batzuekin ordezkatu behar dituzte.

- Eragiketa honek irakurketa intentsiboa eskatzen du. Beraz, hasieran ikasleak bakarka arituko dira. Hutsune batzuk bete ondoren, taldean bildu eta falta direnak elkarrekin osatu. Adostu dezatela aukerarik egokiena beraien artean, gero talde handian azaldu beharko baitute. (30')

Gorbeiaiko gailur belartsura Baia ibaiaren sorburutik barrena

Gorbeia mendia oso ezaguna da Bizkaian eta Araban. Araba aldeko igoera Bizkaikoa baino lasaiagoa da. Ibilbidea hamar kilometrokoa da eta nahikoa zailtasun badu, bidea erreka bazterretik baitoa. Bidean, Baia ibaiaren sorburua topatuko dugu. Gailurreko bista zoragarriez gozatu ondoren, Mairuelegorretako haitzuloak bisitatzera joan gaitezke.

GORBEIA mendira hainbat lekutatik igo daiteke. Gure proposamena ez ohiko bidea da, baina ez horregatik interes txikikoa. Arabako Sarria herritik hurbil dagoen Arkarai zubian hasiko dugu txangoa. Sarriara iristeko, Murgiaraino joan behar da eta hemen, Sarriara doan bidea hartu, Arkarai zubian Padrobaso eta Larreakorta errekek elkartzen dira, modu horretan Araba iparraldetik hegoaldera gurutzatzen duen Baia ibaia sortzeko.

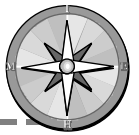
Zubitik aurrera eginez, beste zubi eder batera iritsiko gara: Arlobira. Berau gurutzatuz, errekaen eskuinaldeko bideskatik jarraituko dugu. Euri asko egiten duenean,

bidea nahiko irristakorra egon ohi da; beraz, oinetako egokiak eramatea oso garrantzitsua da. Lapurzuloko kobazuloaren aurretik igaro ondoren, Padrobaso errekaen sorburura helduko gara.

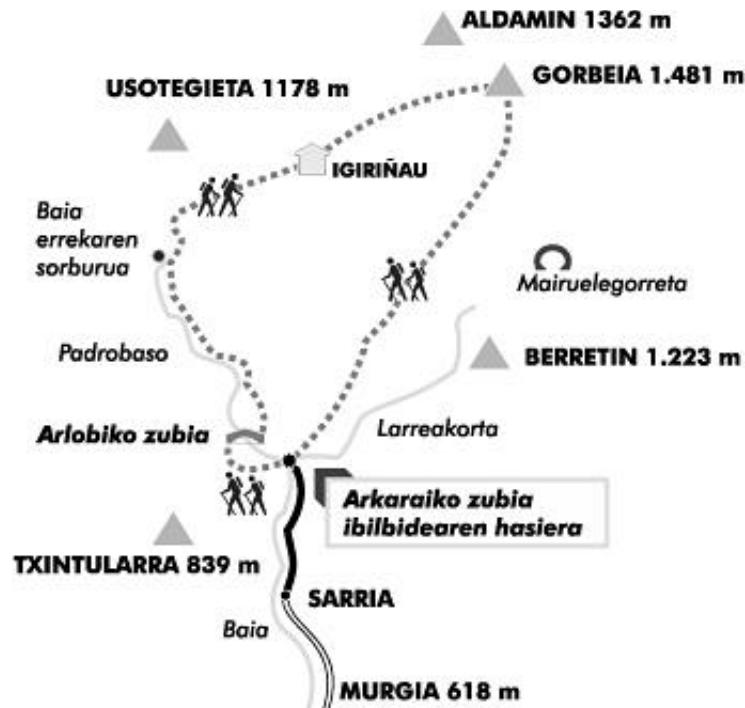
Eskuinera eginez, Padrobasoko eta Sastegiko bordetaraino iritsiko gara. Aurreraxeago, Igiriñaoko aterbea topatuko dugu. Bizkaialdeko paisaia aurrean izango dugu jada. Nuestra Señora de las Nieves ermita ezkerretara utziko dugu, eta Lekuotz iturria eskuinetara. Berehala, Gorbeiaiko gurutzera iritsiko gara (1.481 metro). Hiruzpalau orduko txangoaren ostean, ikuspegi zoragarriak izango

ditugu begi aurrean: Anboto, Aizkorri, Oiz, Kantabriako eta Burgosko mendiak, eta Arabako lautada zabala. Gailurrean dagoen orientazio-mahai batek, inguruko mendi guztiak ezagutzen

1

batek, inguruko mendi guztiak ezagutzen lagunduko digu.

Gailurretik eskuinera egiten duen pistatik egingo dugu jaitsiera. Behera goazela, txilarraren ondorioz, bidea gero eta itxiagoa bilakatuko zaigu. Denbora laburrean txangoaren abiapuntura iritsiko gara: Arkarai zubira. Guztira, hamar bat

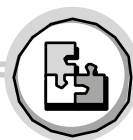
kilometroko ibilbidea, egun osoa egiteko aproposa. Ez da maldatsua, baina zailtasunak baditu.

Txangoa amaitu ondoren, Mairuelegorretako haitzuloetara joan gaitezke. 15 kilometroko haitzulo sarea dago bertan, eta zenbait igarobidek Gasteizko kale nagisien izenak dauzkate: esaterako, Dato kalea. Murgiatik bost

bat kilometrotara, bestalde, Oroko santutegiko harkaitzak daude (896 metro), eta eskalada maite duenak aukera bikaina aurkituko du bertan.

**ANDONI URBISTONDO
MIKEL EGAÑA**

ARGIA, 1.609.zenb.
97.01.19

Eta ahozko moldea zertan den ikusteko, jo ezazu 4.1. material osagarrietara

25

IRAKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

3 **jarduera** Donostia

 ordubete

Helburua:

- Parrafoaren egituraz eta parrafoak lotzeko baliabideez jabetzea.

Zertan den:

Hainbat euskarri baliatuz, ibilbidea deskribatuko duen parrafoa idatzi eta ondoren, parrafo guztiak lotuz, testua osatu.

Prozedura:

- 1 Parrafoaren azterketa egin ondoren, ikasleek parrafo bat idatzi beharko dute guk emandako baliabideak erabiliz, parrafoaren bitartez testu osora doan ibilbidea landuko delako.

Donostiako planoa eta hiriko hainbat kale, eraikuntza eta zubiren erreferentziarekin, idatziz eman beharko dute beren ibilbidearen berri.

Auzoka antolatuko ditugu taldeak eta datuak. (30´)

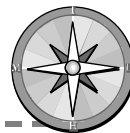
1. taldea

Ondorengo datuak erabiliz, idatz ezazu Donostian zehar egingo duzun ibilbidea. Datu guztiak erabiltzea behar-beharrezkoa duzu.

ERDIALDEA

KALEA	ERAIKUNTZA	ZUBIA
San Martin	Santa Maria eliza	Zurriola
Getaria	Foru Aldundia	Santa Katalina

2. taldea

Ondorengo datuak erabiliz, idatz ezazu Donostian zehar egingo duzun ibilbidea. Datu guztiak erabiltzea behar-beharrezkoa duzu.

EGIA

KALEA	ERAIKUNTZA	ZUBIA
Karmengo Andre Maria	Polloe	Maria Kristina
Ametzagaña	Atotxa	Santa Katalina

3. taldea

Ondorengo datuak erabiliz, idatz ezazu Donostian zehar egingo duzun ibilbidea. Datu guztiak erabiltzea behar-beharrezkoa duzu.

AMARA

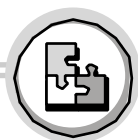
KALEA	ERAIKUNTZA	ZUBIA
Antso Jakituna	Gobernu Zibila	Burdinazko zubia
J.M. Salaberria	Autobus-geltokia	Maria Kristina

2

Taldeek idatzitako parrafoak bildu eta eretroproiektorearen bitartez, ikusi.

Ondoren, ikasle bakoitzari hiru parrafoak eman eta testu bihurtzen saiatuko dira. Izan ere, ikasle bakoitzaren eginkizuna izango baita parrafo horiek behar den bezala lotzea. Testua osatu eta biribiltzean sortzen diren arazoak aztertzeke eta horien gainean hausnarketak egiteko prozedura da hau. (30')

Jolasean lurraldez lurralde ibiltzeko bi jarduera dituzu: 4.2 eta 4.3 material osagarriak.

27

4 **jarduera** Ongi joan!

 2 ordu

Helburua:

- Ibilbide baten berri ematen duen turismo-gida idaztea.

Zertan den:

Ahalik eta informaziorik gehien bildu ondoren, gida idazteko urratsak ematen hasiko dira.

Prozedura:

✓ Plangintza:

1. Helburuen zehaztapena:

Zer idatzi nahi den argi izan (zein eta zeri buruzko informazioa emango duen gidak: sarrera, datu historikoak, monumentuak, jatetxeak, jarduera nagusiak, aisialdia... atalak zehaztu).

Zehaztu nolako testua izango den (luze-zabalera, tankera, eitea...)

Kontuan izan zein den idazle-irakurle harremana (erregistroen tratamendua), gida ikasleek beste ikasle batzuentzat eginga izango da-eta.

2. Ideiak bildu:

Beste testu idatziez baliatu: Irakasleak ereduak eskainiko dizkie ikasleei, aurreko atalean aipatu diren puntuei buruzko informazioa azter dezaten.

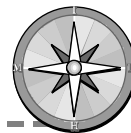
Informazioa bildu, herriari eta inguruari buruz, hainbat informazio-iturri kontsultatuz: herriko jendea, artxibategia, liburuak ...

3. Eraketa:

Idatzizko baliabideak erabili (papera, marrazkiak, grafikoak...)

Ideiak eratzeko teknikez baliatu (eskemak, zuhaitzak, diagramak...)

Ideiak ordenatu aukeratutako egituraren arabera.

✓ **Testua gauzatzea:**

Testua antolatu gaiaren hariari jarraituz.

Gidaren eskema burutu: parrafoak edo atalak mugatu idazteari ekin aurretik.

Informazioa esaldi laburretan adierazi, parrafoak osatuz.

Zirriborroak egin.

Irakurleari testua ulertzen lagunduko dioten baliabideak erabili (testu-adierazleak, izenburuak, laburpenak...)

✓ **Berrikusketa:**

1. Irakurri.

Idatzitako testua aldeztu aurretik egindako planarekin alderatu.

Gidan adierazitako informazioaren egokitasunari eta formen zuzentasunari erreparatu, irakurketa selektiboa egin.

2. Berregin.

Ez zuzendu azkarregi. Testua bukatutzat eman baino lehen osorik irakurri.

Testua hobetzeko eta berregiteko teknikak erabili:

- Edukiari dagokionez, adierazi nahi diren ideiak garbi agertzen diren aztertuz.

- Formari dagokionez, ortografia, puntuazioa eta egiturari erreparatu.

Idatzitakoa behin eta berriz irakurri, aldian-aldian arreta jarritz: edukian, testuaren antolaketan, gramatikako zuzentasunean, estiloan...

3. Ebaluatu.

Lehenbiziko zirriborrotik azkeneko idazketarainoko aurrerapena ebaluatu.

Beste euskaltegi batera bidali eta iritzia eskatu: informazioa behar bezala ulertu den frogatzeko.

3

Eranskinak

1

Testuak

1. testua

A taldea

AGORREGIKO BURDINOLA

Manterola izeneko ibartxo bukolikoa, gaur egun bake eta lasaitasunez betetako lekua, oso desberdina izango zen duela zenbait urte, inolako zalantzarik gabe.

Batetik, Orioko portua nahiko gertu zegoen eta bertaraino iritsiko ziren zerealez eta burdin mineralez bete-betetako itsasontziak. Inguruetakoz uztak, bestetik, eta flysch kretaziko baten gainean kokaturiko ibaia, azkenik, bere ibilguari ematen dion itxurapen mailakatu hain bereziarekin, faktore horiek guztiek posible egin zuten ibar honetan hainbat eraikuntza hidraulikoren instalazioa: burdinolak eta errotak, hain zuzen.

Ezagutzen diren lehen galdategiak haizeola izenaz ezagutzen diren "forka katalandar" gisako labeak dira, eta horiek burdin asko duen ikatzez betetako harlangaitzezko labeak besterik ez ziren, hauspo baten bidez 900°-tako tenperatura lortzen zutenak.

Ez dakigu noiz hasi zen siderurgian energia hidraulikoa aplikatzen, baina gauza segurua da egiten zela jadanik XIII. mendean. Ura gerarazi egiten da eta mazo ikaragarri bat eta hauspoak mugiarazten dituzten gurrpil batzuen gainera erortzen da. Gabiaren edo mazo txikiagoaren sarrerek (eta honek posible egiten zuen doitasun handiagoko lanak lortzea), berarekin ekarri zuen

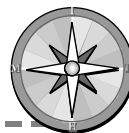
distiraldi-epe bat XVI. mendean, ainguragintzan espezializazio batekin kointzidituz (eta teknika hau, aiatar batek, Fernin de Guilisastik sartu zuen hain zuzen).

Kalkulatu izan da ikazkin, meatzari, orgari, forjari, merkatari eta marinelen artean, Gipuzkoako populazioaren % 40 inguruk bazuela zerikusirik, zuzenean edota zeharka, burdinaren langintzarekin XVI. mendean.

Agorregiko burdinolaren jatorria edo sorkuntza XV. mendearen hasiera aldera koka genezake. Dirudienez, ur-emari eskasa zelako edo bestelako arrazoi batengatik, XVI. mendearen erdialdera burdinaren lanak amaitzen dira, nahiz eta errotek martxan jarraitzen duten. 1754ean Joakin de Lardizabal, Laurgaineko jaunak, berriro ere funtzionamenduan jartzea erabakitzen du, obra original bat burutuz (eta horixe da gaur egun ikus daitekeena).

Parkeko terrenoekin batera Agorregiko eraikinak eskuratu zituenean, Diputazioak aspaldiko aztarna industrial hauek zaharberritu egin zituen, eta gaur egun funtzionatu zuteneko egoera eta era ia berdinetan ikus daitezke. Gipuzkoan Burdin Aroko testigantzarik egon badagoen arren (cromlech edo harrespilak batez ere) ez dago garai hartan burdinaren metalurgiarik egiten zela frogatzen duen inolako leku-

30

kotasunik. Erromatarren garaian bazegoen zenbait meatz (Irun, Oiartzun, Hernani, Arrasate) eta leku horietan pentsatzekoa da burdina atera edo erauziko zela.

Hori guztia kontuan edukiz ere, kalkulu-akats larri batzuk zirela medio, ezin izan zuen burdinolaren funtzionamendu egokirik lortu, eta horregatik, burdinola bezala ez zen berriro martxan jartzera iritsi. Ondoko errota bai, martxan jarraitu zuen (eta esan beharra dago bikoitza zela), eta burdinolaren instalazioa zerra hidrauliko gisa izan zen erabilia XIX. mendean.

Agorregiren originaltasuna uraren aprobetxamendurako sisteman datza, bere bi anteparen bitartez: behekoa bata eta goikoa bestea.

Ura bi errekatatik jasotzen zen, lau urtegiren bidez. Honek posible egiten zuen bi anteparen

alimentazioa, altura desberdineko ubide edo erretenen bitartez. Goiko anteparakoek bi urtegi altuenetako ura zekarten, eta horietan gal zitekeen ura beheko erretenetara bideratzen zen. Goiko anteparak hauspoei eragiten zien gurpil hidraulikoa mugitzen zuen. Egitura berezi eta bitxi honek bazuen gainera beste arazo bat ere, gurpil hidraulikoa hauspo-tortzelaren 7 metro edo gainetik baitzegoen. Beheko anteparak, ordea, mazo edo gubiari eragiten zion eta goiko antepararen ura jasotzen zuen, behin gurpila mugitu ondoren. Hori gutxi balitz, ur hori pixka bat beheraxeago kokaturik zeuden errotek aprobetxatzen zuten.

Hitz gutxitan esateko, gure aurrean daukagu Gipuzkoan hain eskasak izanik, ziren bezalaxe mantentzen den burdinola bat, eta zin-zinez gomendatzen dugu harako bisitaldia.■

Agorregiko burdinola

ZETIAZ & Inaxio Korkostegi Aranguren*

Udako beroak astintzen hasi orduko,
Pagoeta mendiaren itzalpean jar gaitzen.
Bere 714 metroko garaierarekin, Pagoetak
xarma berezia damaio ingurune osoari.
Halaber, mendiari zor zaio Gipuzkoako
Foru Aldundiak kudeatzen duen parkearen
izena: Pagoeta Parkea.

Agorregiko burdinola bi urtegik, bost kanalek,
bi aldaparok, tailerrak eta biltegiak osaturiko
eraikuntza da.

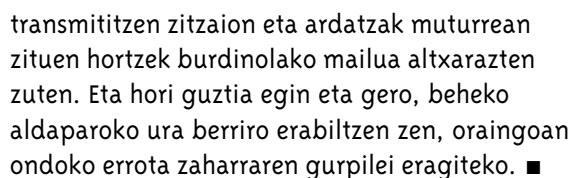
Burdinolak funtziona zezan, bi gurpil hidrauliko
jarri ziren bertan. Goiko aldaparoko ura txinbo-
tik hauspoen gurpilaren gainera erortarazten
zuen eta prozesua kontrolpean edukitzearren,
txinboaren irekidura burdinolako tailerretik ber-
tatik agintzen zuten. Gurpila biraka has zedin,
80 litro/s-ko ur-etorria behar zuen, gutxi gora-
behera. Gurpilaren higadura marrazkian agertzen
den mekanismoaren bidez helarazten zitzairen bi
hauspo handiri eta horiek txandaka hartzen
zuten airea. Modu horretara, burdinezko mine-
rala temperatura altuan urtzeko behar zen airea
lortzen zen labean eta sua ziztu bizian pizten
zen. Ura gurpilaren biraketa-gunerik egokienera
zuzentzeko bestalde, txinbotik erortzen zen ura
hustutako enbor batetik pasarazten zen, "gezur-
-arka" deritzon enborretik, hain zuzen.

Mekanismoa

Hauspoak higiarazten zituen gurpilari kate luze
bat lotzen zitzaion. Katearen A muturra gurpilari
loturiko ardatzetik urrunduta zegoen puntu

zehatz batean. Gurpila biratzen hastean, katea-
ren B muturra igo eta jaitsi egiten zen eta gora-
beherako mugimendu hori transmititu egiten
zion lehen enborrari (1. enborra). Bigarren enbor
batek eusten zion lehenari erdi-erditik. Bigarren
enbor hori (2. enborra) horma batean finka-
turik eta erabat estatiko zegoen, lehen enborra-
ren mugimendu-planoarekiko elkartuz.
Lehen enborraren muturrei hauspoak lotzen
zitzaizkien bi kate laburren bidez. Hauspoei
kateek transmititzen zizkieten mugimendu alter-
natiboak eta gutxi gorabehera bertikalak ziren.
Hauspoen aire-irteerak bestalde, mineralaren
gorde-lekuaren sarreran elkartzen ziren eta
modu horretara, ikatzaren bidez egiten zuten
sua gar bizian mantentzea lortzen zuten.

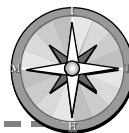
Burdinolaren funtzionamendua

ZUMAIARI ITZULIA

0 h.: Arbustain. Erribera kalea, Angeles Sorazu eta Kale Nagusiatik Foruen Enparantzara iritsiz hasiko dugu zumaiaarren artean ezaguna den ibilbide hau. Arritokieta kaletik gora joko dugu eta bidean (ezkerreko horman) ikusi ahal izango ditugu garai batean karga-karga eginda baserritik azokara zetozen astoak lotzeko erabiltzen ziren uztaiak. Bide honek Arritokitara eramango gaitu.

10': Arritokieta. 55m./0,550km. XIV. mendeko ermita. Hantxe dago kanposantua ere. Errepide asfaltatuari jarraitu eta ur depositoa ezkerrean utziko dugu. 100 metro inguruko kotan, Laskarra izenez ezaguna den parajea, bideguruze bat aurkituko dugu. Zementuzko pista (eskuinean) Santa Klara baserrira doa eta ezkerreko bideak, berriz, Karmenguara darama. Guk aurrera joko dugu.

24': 115 metroko kota. Errepidetik behera Agerre baserriak ikusiko ditugu (ezkerrean). Eskuin aldean, berriz, Buena Vista mendixka. Asfaltatutako pistari segitu eta Andikako baserrietara helduko gara, Debako udal barrutian sartuz. Geroxeago...

40': Etarte (160m./2,350km.). Bide balizatu batetik (GR-121), Elorriagarantz joango gara, Bordazabal (176m.) lepoak banatzen dituen Ollaostagainako (200m.) eta Muxurgainako (215m.) ekialdeko aldapatik. Galarreta etxea ezkerrean eta Pagoetagaina (232m.) eskuinean utziz sartuko gara Elorriagan.

1h.': Elorriaga. 195m./3,650km. Kostaldeko Santiagoko Bidean dago, San Sebastian baselizaren inguruan. Donostia-Bilbo errepide nagusirako sarbideari segituko diogu. Txokotogainako (237m.) ekialdeko mendilepoan, aipatutako errepidearen kurba baten ondoan Elurzulo dago. Pixka bat barruago, ezkerrean, Azken Portu (Gorrienekoa) baserria, eta errepide bereko bizkar gainean (ezkerrean), Lopertza, Polio eta Etxeberri baserriak. Agote, Arroa Goikoa eta Izarraitz —Andutz arte— inguru gaineko bista zoragarriak. Geroxeago, Itziar gainean, Arno mendia dago. Iparraldean Arantzako lepakarekin lotuta dagoen Sorazu mendixkari (264m.) bizkarra emanez jaitsiko gara. Kantauri kosta gaineko panoramika ederra. Errepidean sartu baino lehen, Urbero sagardotegia eta Sagarbide baserria utziko ditugu ezkerrean. Pare-parean, Uraingaina muinoan, Rezolako kantera abandonatua. Errepide ondoan, txatarra eta autoen kanposantua dago.

Transkripzioak

I. ARABAKO ERRIOXA

GASTEIZtik irten eta A-2124 errepidetik Trebi o zeharkatuz, URIZAHARRera ailegatuko gara. Hemen udalerria inguratuz, oraindik hegoaldeko ateari eusten dion erdi aroko harresiaren aztarnak ikusiko ditugu. Tenpluak ate erromaniko ederra dauka, baita XVI. mendeko erretaula ere.

Herrera mendatera jaitsiz, AXArekin egingo dugu topo. Hemendik Arabako Errioxa osoa ikus dezakegu, izendun ardo eta janariagatik ospetsua dena. LEZAko bidegurutzera iritsiko gara, ELTZIEGORantz, Errioxako hiribururantz, bidea jarraitze -ko.

Gerturatzten garen heinean, bide ertzean hainbat dolmen aurkituko ditugu. BIASTERI azpian BERANTURI herria dago, arkeo -logikoki aberatsa, K.a. lehen milurteko ingurukoa.

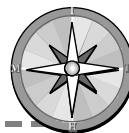
BIASTERIk harresizko barrutia, hiriaren sarrerako arkuak, kale estuak eta etxe nahiz jauregietan armariak ditu. San Juan eliza jatorriz erromanikoa da, nahiz eta beste estilo batzuk nahasian eduki. Santa Maria de los Reyes Eliza, ordea, arte gotikoaren bitxia da. Ezaugarrien artean azpimarragarriena ate polikromatua duen atari ederra da.

BIASTERItik hurbil, BILAR daukagu. Inguruan dolmen batzuk daude: La Txabola de la Hechicera eta La Huesera izenekoak. ZANBRANAtik barrena, OIONera joango gara (Nafarroa eta Logro o bertatik bertara daude). Han Jasokundearen Eliza bisitatuko dugu. Inguruan MORETA, LABRAZA, KRIPAN eta LANTZIEGO dauzkagu.

Itzultzerakoan LA PUEBLA DE LA BARKA, ELTZIEGO; NABARIDAS eta LEZAra hurbil gaitezke. Guztiek beren parroketan plateres -ko estiloko atari ederrak dituzte.

Hemendik BASTIDA herri barrokora joango gara eta Santo Kristoren Ermita eta Jasokundearen Parrokia ikusiko ditugu. Azken honetan, Eguberrietan artzainen aurkezpena egiten da dantza eta abesti zaharrekin.

BASTIDAtik, SALINILLAS DE BURADONDik igarota, N-letik GASTEIZera itzuliko gara.

2. JATORRIZKO HIZTUNAK BEREIZTEN

Lehenengo hiztuna: Getaria

Beno, ba orain itzeingo det pixkat, ba, auskaldeko erriya ezautzen dezute? Zautza da eta gu nola Getariarrak garen ba biyon arteko iskanbila aundiyena sortu duen istoriya da, au da ba balearen istoriya. Zauztarrak esango dute beak arrapatu zutela ba a dana gezurra da. Balia guk arrapatu gendun. Au da, balia istoriyak esaten duanez, ba, ementzeon, or, erdial - dean, itsaso erdialdean, bere lanak eiten, da, orduan, zauztarrak erten ementzuela Zauzko molletikan ta Getaiarrak Getaiko molletikan.

Eta bueno nik esango det, ba, Getaiarrak eintzuela leengo allegatu, beak arpoiak sartu eta beak Getaira ekarri.

Bigarren hiztuna: Markina-Xemein

Kontaukotzuet pixkat zelan jun dien Markinan i auterixek ero karnabalak. Ondi o ba...zelan denbora asko eztan pasau ba danok akordauko zarie zeuen errixetan zelan pasau dozuen. Ni pixkat gitxigorabera aleginduko naz, Marki an zer ein dan eta zelako girue egon da azaltzen.

Leen ez zeuken orrenbesteko famaik Marki ako karnabalak ba a jun dan aspaldixan bastante fama artzen asi die. Esate baterako sekula nik aurten ba o jente ibilli da ezezagunek zienak.

Orrek bere arrazoa euki leike, ein daben denpora edarrian be bai, ze, zueupe zuen errixetan disfrazau be ingo zineen da askoz be obeto pasauko zinuen, denpora in dabalako, ezta? ba Marki an be bardin. Zapatuan hasi zien eta zapatuan eon zan lenengo antzerki bat, ume, gazte da nausientzako, danentzako zuzendute.

Hirugarren hiztuna: Larraul

Esan dizuet Larraul emen Erniypian dola, eta do Astiasutikan bertao gertu, kilometro pare bat kamiyoze eta bestela bidetxur eo bidezioy nai izanez geo oandikan gutxiyo, osea ke oso gertu ittea.

Iparraldian geatze zaio Larrauli, Astiasu eta baita ere bee mugante geatzian erriek dia Alkiza, Albizturre sartzea, Errezil, Aya... ba oin tartian don erri ttiki ba da emen Erniyoko mendipian menditartiontan. Eta bere mendikan inportanteena eo garrantzisuna izango litzake Murgil.

Murgil emen goikaldian don gurutziaikiko mendiyoi eta emen ibiltzean jendiantzako paseo bat itteko eo buelta bat itteko politta ga ea.

Laugarren hiztuna: Lemoa

Oin ingotzuet apur bat Lemoako kontuan berba. Lemoa erri txiki bat, oso zera... Lemoako zementoa dago fabrika andia, industrian ez da eon industria asko, untxe asi da apur bat iten, aunke pisuek eta jentea bizi iten eta lantzen gutxiao dao kasik, ze ez dau bizi gura, fabrikatik di o, autz asko botaten deuela ta... bueno oin oinbeste ez deu botaten, lenau indako filtruekin da, ondo kontrolatua dao, ba a lenao askobe geiao botate euen.

Gero ba Arra o porrejemplo da auzo bat ba... gu lenau bajatu be ez gintzezan asko, ze Arra on eskolea bertan, elizea, dana eukiten gendun, da bueno... ermitea ta dekun, Santiago dire jaiak, da San Martin. Elizara bajaten gintzezan, astean baten, goizeko seiretako mezara bajetan gintzezan da, zerakaz, lastoakaz argie inde pasetan gintzezan ze bideripe ezan eoten, bidea eiten gendun udan, orduan bajatu al zan ze, ostea, lupetza ta eoten zan, da bidea olan kruzau da gero pi uditatik da ola pasetako, goizian bostetan mezarantzean ba lastoakaz, txistu lastoa, ta bat aurretik, juaten zan lastaokaz argi egiten...

Bostgarren hiztuna: Gaskue-Odieta

Ni lentabiziko joan nintzenean Sanferminetara amalau urte eola nituen.

Bi lengusu ta arrebaki joan gi en; goizeko iruretan eola atera gi en... orduen ola biajea oso laster orduen... iruretan eola atera gi en, ta juan gi en Alkorzesa, Gaskuetik Uzire, belaxe dao, Santurbano ermitaoitik goitixago dago Uzi, andi beiti karreterara atara gi un Larrazketara ta andik lru ara; allegatuko gi an seietan edaola eo zazpietako, entzierrua zazpietan, entzierrua ikusita geo an joan gi an txurro batzuk eta jatera ta igual kopatxo eo hartuko gi uen. Ta gero bazkaltzera ere joan gi en amabietan edo amabiterdian. Gero bazkalduta joan gi en "a los caballicos" zaldikotxoetan ibiltzea ta gero atsaldean berriz etxera buelta.

2 **jarduera** 1. Hitzetik hortzera ordu t'erdi

Helburua:

- Leku eta espazioaren deskripzioak ahozko errejistroan ulertzea.

Zertan den:

Euskalkiz euskalki ibilaldi bat eginez, ahozko testuetan aurkitu dituzten zailtasunak ikusi eta hausnartzeko tarte eskainiko diegu.

Prozedura:

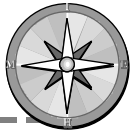
Herritar batzuei entzungo diete bertako hainbat tokiz azalpenak ematen.

1. Lehenengo entzunaldian, herritar horien jatorria eta hizkera kontuan harturik, Euskal Herriko mapan txertatu.

2. Mezu nagusia jasotzeko izan dituzten zailtasunak atzemateko, balorazio-eskala bat egiteko proposatzen zaie.

3. Transkripzioak emanda, zailtasun horietatik batzuk atzemateko eta horiei aurre egiteko aukera eman nahi zaie. Era berean, ahozko eta idatzizko errejistroen bereizketa eta ezaugarriei buruzko hausnarketa egiteko bidea ere ematen zaie.
(Ikus, transkripzioak 3.2. Eranskinean 36.or.)

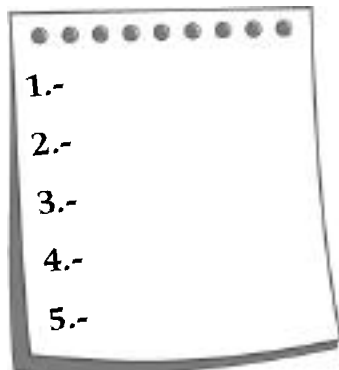
IKASLEAREN FITXA

- Herritar batzuei entzungo diezu bertako hainbat tokiz azalpenak ematen.
- Lehenengo entzunaldian, herritar horien jatorria eta hizkera kontuan harturik, Euskal Herriko mapan marraz ezazu ibilbidea.

Material Osagarriak

- Mezu nagusia jasotzeko, zein egin zaizu ulergaitzena eta zein ulerterrazena?

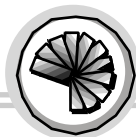
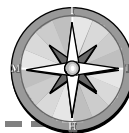
1.-
2.-
3.-
4.-
5.-

Nondik sortu zaizkizu zailtasun horiek? (1-5era baloratu)

- ☐ Gaia ezezaguna zaidalako
- ☐ Bertako hizkera ez ezagutzetik
- ☐ Azkarregi hitz egiten du eta
- ☐ Hitzak jan eta eraldatzen baititu
- ☐ Hainbat hitz ulergaitzak dira
- ☐ Azalpenak behar bezala ematen ez dituenez...

- Eskazkiozu transkripzioak irakasleari. Ulertzen zailena iruditu zaizuna edota gustukoena aukeratu eta bete ezazu hurrengo taula

Jandako hitzak	Lotutako hitzak	Eraldatutako hitzak

Ahozko eta idatzizko diskurtsoaren arteko aldeen inguruko hausnarketa

Baina jaitsi gaitzen basoetaraino. Iratiko oihanaren bihotz-bihotzean lekutuak aurkitzen dira herexa izugarri hauek: Orbaizetako arma fabrikaren hondakinak dira. Ilustrazioaren ideiekiko sukarraren bultzadaz eraikitako hormatzar hauek, gaur, basoa ari da irensten piskana-piskana, gizona eta basoaren arteko etengabeko lehiaren metaforarik bizienetako bati leku emanez.

Zazpi mila hektarea inguruko hedaduraz, Iratiko oihana da Europako basorik aberats eta oparoenetakoa eta bera izan da lanbide zaharrenetarikoen sehaska; hots, ikazkinak, olagizonak edo almadiak Erronkariko haranean barrena doan honena kasu.

Baina, aldi berean, haran hauetan erritu zahar sail bat sortu da gaur egun munduko folklorerik aberats eta originalenetakoa osatzen duena. Hauxe da Otsagiko dantzen kasua. Irailean urtero Iratiko oihanaren bihortzeko herri eder honetako bizilagunek Muskildako Amabirjina omentzen dute eta hori dantza bitxi batzuren bidez egiten dute. Dantzariet beraiei esanahia ezezaguna zaien dantzaz, hain zuzen.

1. Konpara itzazu aurreko bat-bateko ahozko azalpenen transkripzioak oraingo honekin. Zein alde nabarmenduko zenituzke?
2. Alde handiak badaude ere, antzeko baliabiderik ere erabiltzen al da? Zeintzuk dira horietako batzuk?
3. Ahalegindu zaitetz zeure ikaskideren bati testu hori azaltzen. Horretarako, nahi dituzun oharrak har ditzakezu, baina aurrean testua eduki gabe eman beharko diozu horren berri (ahal baldin baduzu, grabatu saioa).
4. Grabatuz gero,
 - Jatorrizkotik zein informazio galdu da?
 - Informazio hori inportantea dela iruditzen zaizu ala ez? Eman arrazoiak.

3 **jarduera** 2. Leku-izenen jolasa

Helburua:

- Leku-izen eta abizenen artean dagoen loturaz ohartzea.

Zertan den:

Leku-izen eta abizenekin jolasean.

Prozedura:

- 1 OLA osagaia duten leku-izen eta abizen asko aurkituko ditugu. Ahalik eta zerrendarik luzeena egiteko eskatuko diegu ikasleei, bakarka; gero, bere ikaskideren batenarekin konparatzeko. Izen horiek hartuta, ezaugarriren bat adieraz dezatela (adib.: abizenaren esanahia, ezagunen bat ote duzun abizen hori duena, non dagoen leku hori, zer dagoen bertan ...)

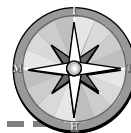
*Oharra: Jokoa ikasleen abizenetatik abiatuta egitea izango litzateke interesgarriena.

- 2 Ariketa honen helburua da jolas-giroan ikasleak beren abizenen jatorriz eta esanahiaz jakitun egotea. Bide batez, hitz eratorriak eta atzizkiak modu ia inkontzientean ikasiko dituzte.

Naturan aurki daitezkeen zortzi leku aukeratu ditugu: eliza, haran, haritza, hiri, iturri, larre, mendi eta ola. Hitz bakoitzeko bost abizen hartuta, guztira 40 abizen osatu ditugu. Hona hemen ordena alfabetikoan zerrendaturik eta aldamenean beren esanahia dutela.

ELIZA/ LEZEA/ LIZAR

Elizalde	Eliza ondoan
Elizetxea	Elizako etxea
Leizaola	Lezeko txabola
Leizaran	Elizako harana /leze harana
Lizardi	Lizar gunea

HARAN

Aranalde	a) aranandoen aldean, b) ibar aldean
Aranberri	"Haran" (etxe) berria
Aranburu	Zelai, (h)aran, ibar burua
Araneder	(H)aran eder
Aranguren	Zelaiko, (h)araneko muga, burua

HARITZA

Aretxabaleta	Haritz handien lekua
Ariznabarreta	Haritz nabar lekua
Ariztimuño	Hariztoi muinoa
Ariztizabal	Hariztoi handia
Ariztondo	Haritz ondoan

HIRI

Iribar	Herriko ibarra
Iribarne	Herri, etxalde barnean
Iriberrri	Etxalde, herri, hiri berria
Irigarai	Hiri gainean. Gaineko hiria
Irigibel	Etxalde atzean

ITURRI

Iturain	Iturri gainean
Iturgaitz	Ur txarreko iturria
Iturralde	Iturri ondoan
Iturzaeta	Iturri gunea
Iturrioz	Iturri hotza

LARRE

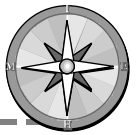
Larrakoetxea	Larreko etxea
Larrañaga	Larrain, larre gunea
Larrarte	Larren artean
Larrazabal	Larre zabalak
Larresoro	Larreko soroa

MENDI

Mendibil	Mendi biribila
Mendiburu	Mendi kaskoan, tontorrean
Mendinueta	Mendi txiki tokia
Mendizorrotz	Mendi orratza
Mendiola	Mendiko txabola

OLA

Olasagasti	Sagarrondoetako etxola
Olazabal	Txabola, burdinola handia
Olaizola	Olaiz-en txabola, aroztegia
Olano	Txabola, burdinola txikia
Alzola	Artaldearen txabola

ARAUAK

Bi aukera eskaintzen dizkizugu, gustukoena aukera dezazun:

A Aukera

1. Berrogei abizen horiekin karta-joko bat egingo dugu. Bi karta-mota aurkituko ditugu joko honetan: abizenen ingurukoak eta abizenen azalpena ematen dutenak. Bi pilatan jarriko ditugu kartak eta ikasle bakoitzak karta-pila bakoitzetik bat hartu behar du eta egokitu zaizkion abizenaren laguna edota azalpenaren laguna topatu arte jardun beharko du beste ikasleei galdezka. Topatutakoan, bata zein bestea, irakasleari eman beharko dizkio, eta esanahia eta abizena bat badatozela egiaztatuz gero, puntu bat lortuko du eta karta-pila bakoitzetik beste bat hartzeko aukera izango du.

2. Lehendabiziko bueltan, ikasle guztiei galdezka ibilita, bikoterik aurkituko ez balu, bi karta-piletatik bana hartzeko aukera izango du.

3. Kartak bukatzen direnean emango zaio jokoari amaiera, eta punturik gehien lortu duena izango da jokoaren irabazle.

B Aukera

Pittirrin deituko diogu joko-mota honi. Hasteko "pittirrin" izendatu behar da. Karta bat da, berezia, inoren gustukoa ez dena, azkenerako karta hori eskuan duenak galtzen baitu jokoa. Pittirrin hori aparteko karta bat izan daiteke, geuk sortua edota, gutxien gustatzen zaigun abizenen bat. Kasu honetan, aukeratu dugun abizen horri dagokion esanahia ematen duen karta multzotik kendu beharko dugu.

Karta guztiak nahastu egingo dira eta banatu jokalarien artean. Ondoren, eskutan dituzten kartak parekatzen saiatuko dira, abizen bakoitza dagokion esanahiarekin elkartzen, alegia. Parekoak aurkitu ahala mahai gainera botako dituzte. Besteek ere frogatuko dute ea ondo parekatuak dauden. Fase hori amaitzean, jokalaria oraindik kartak eskutan izango dituzte-nez, txandan-txandan ondokoari karta bat hartuko dio (jakina, karta guztiak ezkutuan izango dituzte eskutan), ea parekorik aurkitzen duten. Eta horrela bueltan-bueltan joango dira elkarri kartak hartzen guzkiak parekatu arte. Azkenean bat pittirrinekin geratuko da eskutan, honek ez baitu parekorik, eta bera izango da galtzaile. Irabazle, berriz, bikote gehien osatu duena eta lehenengo osatu dituen.

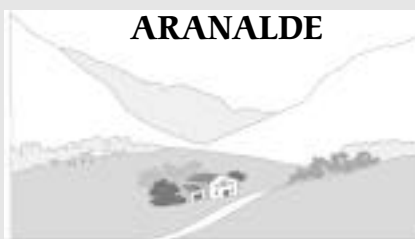
Jokoaren ondorengoa:

Ikasle bakoitzak gogoan izango ditu aurkitutako abizenak eta gainerakoei adierazi beharko die abizen bakoitzaren azalpena. Horrekin batera, abizen hori duen pertsonaia baten adierazpena; baita, leku-izen bat izanez gero, leku hori non dagoen eta zer duen azaldu beharko du.

Material Osagarriak

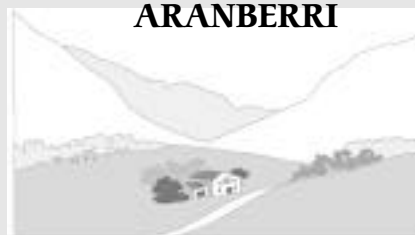
ELIZALDE

ARANALDE

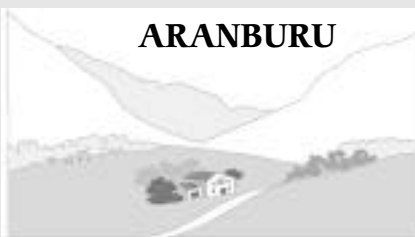
ELIZETXEA

ARANBERRI

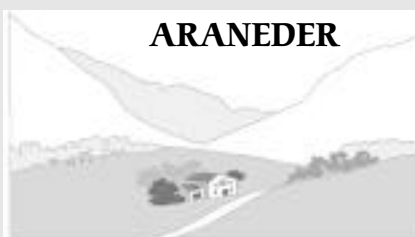
LEIZAOLA

ARANBURU

LEIZARAN

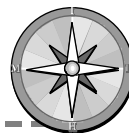
ARANEDER

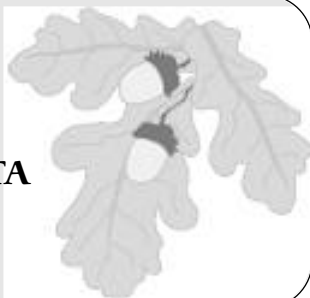
LIZARDI

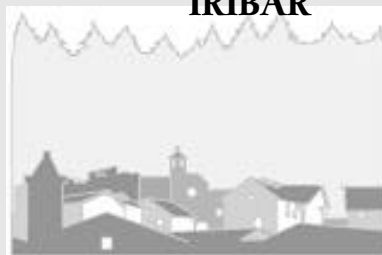
ARANGUREN

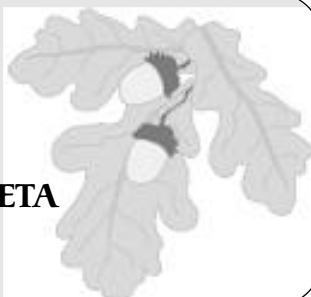
ARETXABALETA

IRIBAR

ARIZNABARRETA

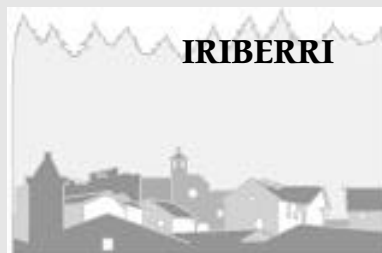
IRIBARNE

ARIZTIMUÑO

IRIBERRI

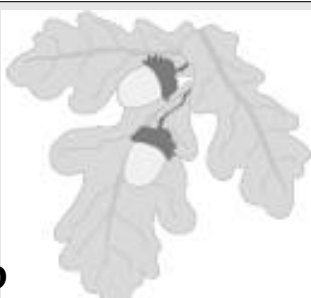
ARISTIZABAL

IRIGARAI

ARIZTONDO

IRIGIBEL

Material Osagarriak

ITURAIN

LARRAKOETXEA

ITURGAITZ

LARRAÑAGA

ITURRALDE

LARRARTE

ITURZAETA

LARRAZABAL

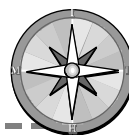

ITURRIOZ

LARRESORO

MENDIBIL

OLASAGASTI

MENDIBURU

OLAZABAL

MENDINUETA

OLAIZOLA

MENDIZORROTZ

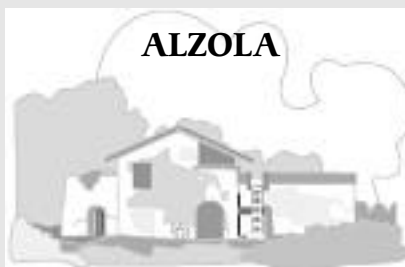
OLANO

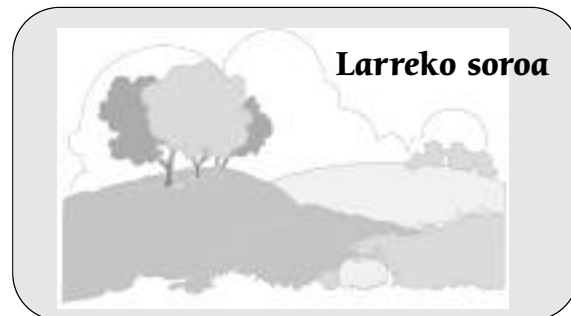
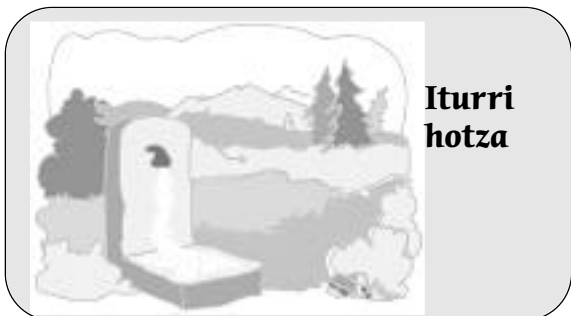
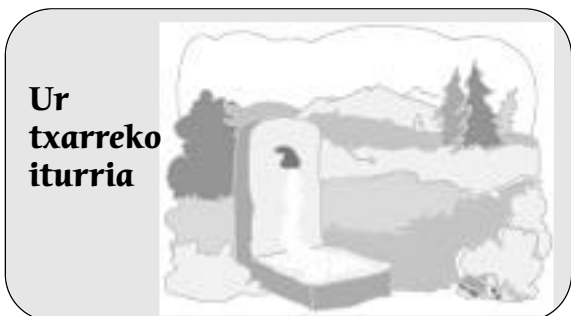
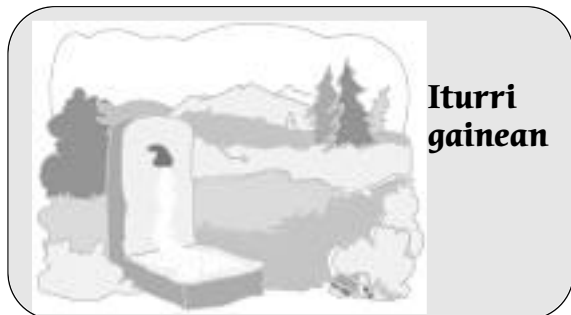
MENDIOLA

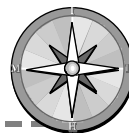

ALZOLA

Material Osagarriak

Mendi biribila

Sagarrondoetako etxola

**Mendi kaskoan,
tontorrean**

Txabola, burdinola handia

Mendi txiki tokia

Olaiz-en txabola, aroztegia

**Mendi
orratza**

Txabola, burdinola txikia

**Mendiko
txabola**

Artaldearen txabola

Material Osagarriak

Eliza ondoan

**a) aranondoen aldean
b) ibar aldean**

Elizako etxea

“Haran” (etxe) berria

**Lezeko
txabola**

Zelai, (h)aran, ibar burua

**Elizako harana/leze
harana**

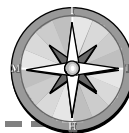
(h)aran eder

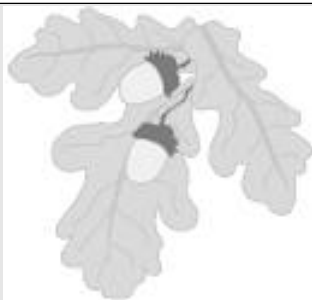
**Lizar
gunea**

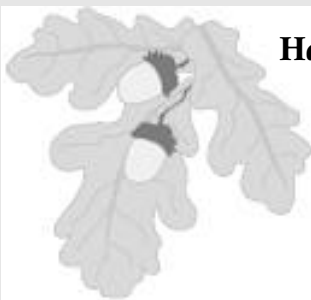
Zelaiko, (h)araneko muga, burua

**Haritz
handien
lekua**

**Herriko
ibarra**

**Haritz nabar
lekua**

**Herri,
etxalde barnean**

**Hariztoi
muinoa**

**Etxalde,
herri,
hiri berria**

**Hariztoi
handia**

Hiri gainean. Gainekeo hiri

**Haritz
ondoan**

**Etxalde
atzean**

3 **jarduera** 3. Lurraldez lurralde

 ordubete

Helburuak:

- Testua ulertzeko, irudiek ematen duten laguntzaz baliatzea.
- Ikasleak berea ez duen lurralde bati buruzko informazioa jasotzea.

Zertan den:

Ikaskideak emandako azalpen-deskripzioak lagun, testuak eta irudiak lotu edota zein leku den asmatuko dute.

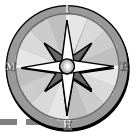
Prozedura:

- 1 Gainirakurketa eginez, argazkia eta testua egoki lotu beharko dute.

Zuzenketa-orria

1-e	2-h	3-c	4-d	5-b	6-g	7-a	8-f
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

- 2 Irakurketa azkarra eginez, bere lurraldea ez den beste lurralde bateko leku interesgarriren bat aukeratu behar dute. Lekuaren izena esan gabe deskribitu beharko dute gainerakoek asma dezaten.

IKASLEAREN FITXA

Argazkiak eta testuak lotzen saia zaitez

1

.....

2

.....

3

.....

4

.....

5

.....

6

.....

7

.....

8

.....

a**AZOKAK**

Tolosak, eskualde guztiz landatarreko buru den hiriak, zenbait leku ditu nekazariak beren produktuak sal ditzaten, hala nola, Tingladilloa, Barazkien plaza eta larunbat oro asteko azoka garrantzitsua biltzen duen plaza.

Euskal Herriko azokarik garrantzitsuenetakoa asteazkenetan Ordizian egiten dena dugu, berez bisitatzea merezi duen plazan egin ohi dena.

b**PINTXO-JATEA**

Ez da beharrezkoa mahai baten aurrean eser-tzea euskal sukaldaritza dastatzeko. Taberna askotako barrak pintxoz gainezka izaten dira. Pintxoan artean, patata tortilatik edo gildatik (pipermina, bokarta gazituak, olibak...) hasita "miniaturako sukaldaritza" deitu izan den errezeta garatuena ere topa dezakegu. Pintxo-sorta bat benetako otordu bihurtu daiteke, baina zuhur jokatu behar da, prezioa ez baita beti tamainaren arabera.

c**JAIK**

Jairik jendetsu eta zalapartatsuenak Aste Nagusikoak izaten dira eta Begoñako Ama Birjinaren egunaren, hau da, abuztuaren 15aren hurrengo asteburuan hasten dira. Vista Alegreko zezen-plazan estatu-mailako zezenketa-feriak ospetsuenetakoa izaten da jai hauetan, eta, egunero, korrida amaitu ondoren jendetza Arenalerantz jaisten da festa-giroan desfilatuz. Bilboko Aste Nagusiaren sin-boloa kartoizko erregrina erraldoia da, Marijaia izenekoa.

d**HERRI-KIROLAK**

Euskal herri-kirolak indarrean oinarrituta daude eta lotura zuzena dute baserritarren eta arrantzaleen eguneroko zereginekin. Kirol hauek eguneroko lanaren lehia eta jolas moduko adierazgarri dira.

Gaur egun, herri-kirolak euskal herrietako jaietako eta ospakizunetako ekintza garrantzitsuenetakoa dira.

Modalitate asko daude, baina harrijasotzaileak, batzuetan 300 kg.ko harriak jasotzen dituztelarik, haizkolariak eta idi-probak dira ikusgarrienak.

Udan, kostaldeko herri guztietan, jende ugari erakartzen duten treneru-estropadak egiten dira. Traineruak arraunlarien indarraz mugitzen dira.

e**BEGOÑAKO BASILIKA**

Bizkaiko zaindari eta ama izpirituala den Begoñako Ama Birjinaren gurtzarako basilika, Bilboko hiriaren gainetik gailentzen den muino baten goialdean dago eta Alde Zaharretik oinez igo daiteke, edo Esperanza kaletik abiatzen den igogailu baten bidez. Elizak trazadura gotikoa du, XVI. mendekoa da eta inguruan parke zabal bat du, orubea eta izena garai bateko Echevarria metalurgi fabrikatik jaso dituenak, nahiz eta lekuko gisa tximinia bat besterik ez den geratzen zutik.

f**ELKARTE
GASTRONOMIKOAK**

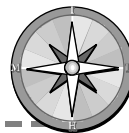
Elkarte gastronomikoa, Bizkaiko zenbait lekutan txoko ere deitzen zaiona, gizonen erakundea izan da. Elkarte hauetan, kontu handiz zaindu izan da bazkideek berek prestatzen duten goi-mailako sukaldaritza tradizionala. Nagusiki, bazkideak bakarrik sar daitezkeen klub pribatuak dira. Elkarte hauetako batzuetan, egun bereziak ez badira, emakumeei ez diete sartzen uzten. Baina, bazkide orok nahi dituen lagunak gonbida ditzake bere elkartera. Eta aukera hau aprobetxatu beharrezkoa izaten da.

g**ARANTZAZUKO SANTUTEGIA**

Oñatitik hamar kilometrora dugu, Arantzazu, Gipuzkoako zaindariaren gurtzarako santutegia. Frantziskotarrek zuzendutako eraikin-multzorlijioso hau. Euskal Herriko lan arkitektoniko modernoetan garrantzitsuenak dugu. Eraikitzen ari zirela elkarrekin bat egin zuten Saenz de Oiza eta Laorga arkitektoek, hala nola Jorge Oteiza, Eduardo Txillida, Nestor Basterretxea eta Lucio Muñoz eskultoreek. Arantzazutik Urbiako zelaietara igo daiteke.

h**METROA**

Metroak gaur egun eskuinaldeko herri guztiak lotzen ditu. Plentziatik hiriburuko alde zahar-raino, eta hurrengo faseetan ezker aldekoak ere lotuko ditu.

ARABA

OSO INTERESGARRIA

MENDOZATARREN DORREA

Gasteiztik sei kilometrotara dago eta izen bereko leinuaren oinetxea da. Familia honek noblezia-titulu ugari zituen.

Hirurogeiko hamarkadan zehar zaharberritu zen. Agerian geratu ziren dorre nagusia eta hau inguratuz lau ertzetan beste horrenbeste dorrek indarturiko bi metroko lodiera duen horma.

Gaur egun, Arabako Heraldika-Museoaren egoitza da.

IRUÑAKO HERRISKA ERROMATARRA

Ugari dira erromatarrek Araban utzitako aztarnak, baina aztarnategirik garrantzitsuenetakoa Gasteiztik hurbil dago, Iruñako oppidum-aren gerakinek osatzen duten multzoan. Harresien, kaleen eta eraikin batzuen aurriak ageri dituen aztarnategi honek museo txiki bat dago, Arabaren erromanizazioa ulertzeko lagungarri.

Oso hurbil, merezi du Trasponete eta Bilodako zubi erromatarra ikustea.

GAZEO ETA ALAIZA

Gazeoko San Martin de Tours elizako pinturak, XIV. mendean egindakoak eta 1967an aurkitu zirenak, maisuren batek egin zituen zalantzarik gabe. Tenplu txiki honek betetzen dute, zenbait pasarte irudiztatuz, hala nola Zorionekoen Zerua, Arimen Epaiaketa, Kalbarioa, etab. Alaizako Jasokundeko Andre Mariaren elizako pinturak Gazeokoak baino zaharkituagoak dira, baina haiek bezain interesgarriak.

LAZARRAGATARREN JAUREGIA

Zalduondon, XVI. mendean eraikitako Lazarragatarren jauregia nabarmentzen da, fatxadan leinu honen armaria zaintzen duten bi gerlarien irudiak aipatuz "Gizonen etxea" izenez ezaguna. Jauregiaren barruan -gaur egun eskualdeko museo etnografiko bihurturik- galeriako pintura muralak eta Santiago-bideari buruzko pieza ugari ikus daitezke.

OSO INTERESGARRIA

AIZKOMENDIKO TRIKHARRIA EGIRAZEN

Egirazeko udal-barrutian eta N-1 errepidetik kilometro gutxi batzuetara, Euskal Herriko monumentu megalitikorik garrantzitsuen eta hobe-kien gordetako bat aurki daiteke: Aizkomendiko trikuharria.

Hamaika harlauza astunek osatutako hilobi-monumentu hau 1832an aurkitu zen. Bertara iris-teko, aparleku txiki bat prestatu da inguruan.

Hemendik hurbil dagoen Arrizala herrian ere, Sorginetzeko trikuharria bisita dezakegu.

GOIURIKO

UR-JAUZIA

Goiuri, Murgiatik ez oso urrun, malda leuna duen goilautada batean kokaturiko enklabe sakabanatu zenbaitek osatzen du. Arroka-masa eta lur bigunagoak leku berean egoteak ur-jauziak sorrarazi ditu, hala nola Goiurikoa, ehun metrotik gorako garaiera duena eta goi-lautada horretako erreketan behera datozen urak Altube ibaira bideratzen dituen.

Ondo ikusi ahal izateko, behatoki eroso bat eraiki da.

KEXAAKO DORRETXEA

Aiarako haranean kokatutako Kexaa auzoan dago Ayalatarren dorretxea eta bertan bisita daiteke Santa Maria del Cabello deituriko kapera.

Bada barruan ikustea merezi duenik, hala nola Ayalatarren hilobia. Chica-goko Arte-Institutuan dagoen originalaren kopia den errataula gotikoa eta zilarrezko erlikitegi gotiko baliotsua. Familiaren historia ezagutu nahi bada, jatorrizko jauregiaren hegala batean antolatutako museoa bisita daiteke.

ZARAObeko ZELAIA

Arespalditzatik hurbil, Aiarako haranean, sinbolismo itzeleko lekua aurkituko dugu, "Zaraobeko zelaia", non "...egiten baitziztzen beren Batzar Nagusiak Aiarako Iurretako Kontzeju, Alkate, Merio, Ezkutari, Aitoren Seme, gizon zintzo, bizilagun eta Unibertsitateek..." Hantxe ikus dezakegu eskualdeko bost alkateak esertzen zireneko harrizko aulkia.

ARABA

OSO INTERESGARRIA

AMA BIRJINA ZURIAREN JAIK

Abuztuaren 4ko arratsaldeko 6etan, Zeledonon -arabar pertsonaia ospetsuaren- jaitsierak ematen die hasiera Ama Birjina Zuriaren jaiei.

Egun horietan zehar, blusak hiriaren jabe egiten dira. Gasteizko lasaitasun tradizionala beren zala-partarekin hautsiz. Ezagunak dira, bestalde, Farolen Prozesioa eta Egunsentiko Arrosarioa.

"FOURNIER" KARTA-MUSEOA

Fournier Karta-Museoa Aitzogileen kalean dago eta Bendaña Jauregian du egoitza. Heraklio Fournierrek sortutako enpresaren karta-fabrikazioa Gasteizko jarduerarik ezagunenetakoa izan da eta museo honetako baraja-bilduma batzuk XV. mendekoak izanik, munduan garrantzitsuenetakoa da. Inprimatzeko tekniken bilakaera ere, museo bitxi honetan erakusgai dauden materiale tan islatzen da.

ARMENTIA

La Florida parketik hasi eta pasealeku-lerro luzea igaro ondoren, Armentian dagoen eta euskal erromanikoaren altxorretako bat dugun San Prudentzio Basilikara iristen da. Jatorrizko eraikinak XII. mendean aldaketa sakinak jasan zituen. Kanpoko egitura aldatu egin zen obra horien ondorioz, baina garai desberdinetako eta zenbait maisuk egindako eskultura bikainak gordetzen ditu barnean oraindik.

NATUR ZIENTZIEN MUSEOA

Errementarien kalearen eta Siervas de Jesus kalearen artean dago Otxanda andrearen dorrea. Erdi Aroko arkitekturaren adibide ederra. XV. mendeko eraikin honen barruan natur Zientzien museoa dugu. Jendearentzat 1986an zabaldutako museo honek zentro publiko gisa duen eginkizuna ikerkuntza-eta zabalkunde-lanekin uztartzen du.

OSO INTERESGARRIA

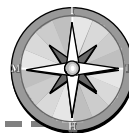
ESPAINIAKO PLAZA

Espainiako plaza, lehen Plaza Berria deiturikoa, Justo Antonio de Olaguibel arkitekto gasteiztarrek 1781ean, garai hartan hirigunearen kanpoaldea zen inguruetan diseinaturiko arkupe-dun plaza zabala dugu. Antzeko egitura duten beste zenbait plaza sortzeko inspirazio-iturri izan den multzo honetako osagai nagusietako bat Udaletxea da.

"VASQUITOS" ETA "NESKITAS"

Gasteizko gozogintza oso anitza da eta bertako espezialitate ugari dago, hala nola "vasquitos" eta "neskitas" eta goxua izenekoak eta hiriko gozotegietako turroi eta bonboiak. Zalantzarik gabe, gozoki-kaxaren bat da Gasteiztik eraman daitekeen oroigarririk onenetarikoa.

ARABA

OSO INTERESGARRIA

URIZAHARRA

Errioxa Arabarraren sarrera nagusia den Herrera mendatearen oinean kokaturik, herri honek garrantzi estrategiko nabaria izan zuen, bere garaian, Nafarroako eta Gaztelako erresumen arteko mugan bertan zegoelako. Hiribilduan sartzeko atzeren bat izan ezik, ezer gutxi geratzen da herria babesten zuen harresi eskerga gogorazteko, baina armaridun etxe batzuk ditu eta eliza gotiko interesgarri batek ere zutik dirau, Jasokundeko Andre Mariarena, osagai erro-maniko batzuk eta XVIII. mendeko erretoaile interesgarria dituelarik.

FAIDU ETA LAÑOKO HAITZULOAK

Bertan "gobak" deitzen dieten Lañoko haizuloak artifizialek inguru honetako historiaurreko biztanleei eman zieten babesa, baita monje eta eremutarrei ere. Faidu herriskako haizuloek, harkaitzean sarturik dagoen Peñako Ama Birjinaren basiliza barruan edukitzeaz gain, labar-pintura eskemati-koak eta hilobi antropomorfoak ere badituzte.

JATORRI-IZENDAK

Errioxa Arabarreko ardoak, bertako jatorri-izendapena izanik, nazioartean ondo merezitako ospea du. Merkatuetan ezagutzen den ardo arabarra, XVIII. mendearen haiseran Bordelen sortu eta gerora Quintano arabarrak Errioxan sartutako teknikaren arabera egiten da.

Arabaren ardoa egiteko lantzen diren mahats-barietate nagusiak, kalitateko ardo beltzen oinarria den Tenpranillo motakoa eta ardo zuria eta apardunak egiteko erabiltzen diren mahats zuriko Viura izeneko mahatsondoak dira.

LA HOYA-KO HERRISKA

1935an aurkitu zelarik, La Hoya-ko herriska protohistorikoa Biasteriko inguruetan dago. Asentamendu honen jatorria K.a. XV. mendean koka daiteke eta bali-teke Iparraldetik etorri eta bertako jendearekin batu ziren herriek sortua izatea. Aztarnategian bertan instalatutako museo txiki batean, aztarnategi arkeologiko garrantzitsu honen historia osoa ezagutzeko aukera eskaintzen da.

OSO INTERESGARRIA

VALDEREJOKO PARKE NATURALA

Valderejo 1992 izendatu zuten parke natural. Arabako mendebaldeko muturrean dago, Burgoseko mugan. Kotxez bertara iristeko bide bakarra Arroyo de San Zadornil herritik Lalastrara doan auzo-errepidea da. Lalastran, aparkatzeko lekuaz gain, harrera-etxea aurkituko dugu eta hantxe emango digute parkeari eta bertako zerbitzuei buruzko informazio guztia. Badago, gainera, jolaserako eremu zaindu bat, haur-jolas, mahai, barbakoa, eta abarrekin hornitua.

AÑANA GESALTZA

Herri honetan antzinatik ustiatzen da bertatik igarotzen den Muera ibaiak daraman gatzia. Ura terraza edo larrain txiki batzuetan biltzen da eta, udako hilaeteetan, beroak ura lurrintzen du eta gatzia bertan metatzen da. Larrainen multzoa monumentu historiko izendatu da eta, gatzia ustiatzeak errentagarritasuna galdu duen arren, gero eta interesgarriagoa da turismoari dagokionez.

BIZKAIA

OSO INTERESGARRIA

MUÑATONES GAZTELUA

Muñatones Gaztelua, Salazartarren Leinuaren sorleku eta oinetxe, 1944an izendatu zen Monumentu Historiko-Artistiko eta Bizkaiko Gotorlekurik bikainenetakoa da. Ikusi nahi badugu, Somorrostrora joan beharko dugu, non Erdi Aroko hamaika dorretxe aurkituko baititugu. Horien betekizuna ez zen lurraldea babestera mugatzen, aldiz, inguruko bizitza ekonomiko eta sozialaren antolamendu-gunea ere baziren.

BUTROEKO GAZTELUA

Gatika auzoan dago kokatua eta XIII. mendearen erdialdean eraiki zen Butroeko leinuaren etxe hau. Handik gutxira, XIV. mendearen erdialdean, Butroeko V. jaunak gaztelu bihurtu zuen. XVI. mendearen hasieran bandoen arteko borroka amaitu eta gaztelua hutsik geratu zen. Geroztik, arian-arian narriatuz joan zen, harik eta XIX. mendearen hondarreak zaharberritu eta gaur egun daukan itxura hartu zuen arte.

MEATEGIAK

Ezkerraldeko udalerri nagusietatik erraz irits daiteke Triano mendietako meatze-zonaldera, non erromatarrek ere ibili baitziren meatokiak ustiatzen, baina lehenbizi San Salvador del Valle edo Trapaga-Trapagaran Haranera hurbildu behar da. Handik funikular bat irteten da Larrañetara eta Arroletzara iristeko. Ingurune horretan ibilaldi bat eginez gero, beste garai batzuetara eramango gaituen paisaia bitxiar gozatuko dugu.

BIZKAIKO ZUBIA

1893an inauguratu zen zubi honek Areeta eta Portugalete bitartean lotzen ditu Bilboko itsasadarren bi ertzak eta bi herriok lehiatzen dute zubiaren titulartasuna bereganatzearren. Euskarria hirurogei metroko lau dorre garaietan duen bastidoretik zintzilik, 22 metroko transbordadoreak ehundaka ibilgailu eta pertsona garraiatzen ditu egunero. Munduko lehen zubi esekia izan zen eta bere egileak, Alberto de Palacio izenekoak, injinerutza eta artea uztartzen asmatu zuen.

OSO INTERESGARRIA

AGIÑETAKO NEKROPOLIA

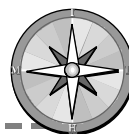
Elorrioko inguruan eta San Adrian basilizaren ondoan Agiñetako nekropoli paleokristaua dago, non antzinako hilobi misteriosu eta hilobi-monumentu ugari dirauen. XI. mendeko harrizko hogeitabat hobik eta kristo aurreko zenbait hilarrik osatzen dute oraindik sekretu asko argitzeko dituen eta edertasun enigmatikoa duen multzoa.

DURANGO

Elorrio eta Bergararekin batera, Durango dugu bertako ondare historiko-artistiko garrantzitsuenetarik aipa daitekeen herria. Adierazgarriak nabariena, agian, kurtziagako gurutzea dugu (argazkikoa), barroko aberatsa erakusten duena.

Paseera osatzeko merezi dute ikustea Udaletxeak, Tabirako San Pedro eliza, Oribarriko Santa Maria, Mikeldiko idoloa, erromatar inperioa baino lehenagoko jatorria duen eta Bilboko Arkeologia Museoa dagoenaren kopia, alegia.

BIZKAIA

OSO INTERESGARRIA

ARRETXINAGAKO SAN MIGEL

Arretxinagako monumentu-multzoa, Markina-Xemeingo udalerrian, San Migel baselizak, antzinako udaletxeak eta idi-dematarako harzoruak osatzen dute. XVII. mendean eraikitako baseliza hexagonalaren barruan hiru harkaitz daude, elkarri eusten diotenak, San Migelen gurtzarako kaperak moduko bat eratuz. Bitxitasun natural hau kondaira ugariaren iturri izan da.

BOLIBARKO HERRIA

Amerikar independentziako heroia izan zen (1783-1830) Simon Bolívarren arbaso euskaldunak herriska honetatik irten ziren XVI. mendean Venezuelan finkatzeko. Bere asabek etxe errenezistentak eta bere oroienez herriko plazan eraikitako estatuak gogorazten dituzte, bere izena duen Museoarekin batera, Askatzaileak Bizkaiko eskualde honekin zuen lotura. Bolibartik hurbil, merezi du Ziortzako kolegiata bisitatzea.

SANTIMAMIÑE

Santimamiñeko haitzuloetako hormetan, Kortezubi herrian, Paleolitikoan bizi izan ziren ehiztariek beren sinesmenak eta gugariak islatu zituzten. Jendeak ikusteko zabalik dagoen koba honek barruan gordetzen dituen labar-pinturak Europa osoko interesgarrienetakoa dira, eta horiek bezain ikusgarriak dira areto handietan ageri diren kare-eraketak.

OMAKO BASOA

Omak baso liluragarria ere Kortezubin dago. Agustin Ibarrolak, artearen eta naturaren arteko lotura berri bat bilatu nahian, kolorez eta bizitasunez bete ditu ehundaka pinu, mihise natural erraldoia osatuz. Bisitari bakoitzak koadro itzel hori berritxura deza, koloreekin eta formekin jokatzeko.

OSO INTERESGARRIA

LA MUZAKO ZUBIA

Zubi zaharrean dago, edo la Muzako zubian, Balmasedako armarria, eta hiribildu honetako elementurik enblematikoenak dela esan liteke. Hasieran erromatarrek Kadagua ibaia zeharkatzeko eraiki bazuten ere, gaur egun ikus daitekeena, aurrekoaren aurrien gainean XII. mendean eraikitako zubi erromanikoa da. Monumentu nazional izendaturik, bere arkua zen hiribilduak zituen bost ateetako bat.

URRESTIETAKO JUNTETXEA

Enkartazioetako Sopusuerta udalerrian egonik, XIV. mendeko dorre honetan biltzen ziren Enkartazioetako Batzar Nagusiak. Zaharberritu eta egokitu egin zen, eta gaur egun, dorreak eta Urrestietako Juntetxeak osatzen duten multzoak museo txiki bat du barruan, ingurune natural zoragarriaz inguratuta.

BIZKAIA

OSO INTERESGARRIA

GUGGENHEIM MUSEOA

Bilbo, arte moderno eta garaikidearen topagune eta erakustokirik garrantzitsuenetarikoa da mundu osoan.

Eraikina Frank O. Gehry arkitektoak egina da, eta titanio, harri eta beirazko eskultura erraldoia bailitz pentsatua izan da.

ARRIAGA ANTZOKIA

Estilo neoklasikoa duen eraikin bikain hau XIX. mendean eraiki zen. Pariseko operan inspiraturik dago eta kultur programazio anitz eta goi-mailakoari ematen dio babesa. Euskal Herriko opera-denboraldi bakarra egiten da bertan eta antzerki-muntaia handiak ere bai.

EUSKAL MUSEOA

Alde Zaharreko kale jendetsuetatik irten gabe, asko ikas daiteke Euskal Herriaren historiari buruz Euskal Museo Arkeologiko, Etnografiko eta Historikoa bisitatuz. Bertako aretoetan, euskal aztarna arkeologikorik zaharrenak -Mikeldiko irudia-, euskaldunek historian zehar burutu izan dituzten jardueretarako zituzten tresnak eta osagaiak ere gordetzen dira. Museo honetan bertan, Bizkaiko maketa handi bat dago erakusgai.

FUNIKULARRA

Udaletxearen eta Deustuko Unibertsitatearen artean dagoen auzotik abiatzen da Artxanda mendira igotzeko funikularra. Mendi hau aisirako gune zabalez egokiturik dago eta pasealekuak, tabernak, jatetxeak, haur-jolaserako esparruak, eta abar aurki ditzakegu. Gainera, Bilboren ikuspegi onena bertatik beha daiteke.

OSO INTERESGARRIA

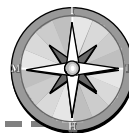
GERNIKA-LUMOKO AZOKA

Gernika-Lumo Bizkaiko nekazaritza-eskualderik aberatsenetako baten burua da eta bertako produktuen kalitateak ospe handia eman dio. Astelehen oro egiten den azoka jendetsua apartekoa izan ohi da urriko azken astelehenean. Zalantzarik gabe, inguru honetako nekazaritzaren produkturik onenen erakusketa da.

EUROPAKO HERRIEN PARKEA

Gernikako Juntetxearen inguruetan dago Europako Herrien parkea. Euskal Herriko museoa bisita daiteke eta ospe handiko bi eskulturrez gozatu ere bai: Eduardo Txillidaren "Gure Aitaren Etxea" eta Henry Moore-n "Irudi Handia Babeslekuan".

GIPUZKOA

OSO INTERESGARRIA

BALENZIAGA

Kristobal Balenziaga (Getaria, 1895-1972) goi-mailako jostintzan garrantzi nabaria izan duen gizona dugu. Bere garaikideek deitu bezala, modaren printzeak, eragin erabakiorra izan zuen 50eko eta 60ko estetikari.

Bere gorpuzkinak Getariako hilerrian daude ehortzirik. Handik mahastiak, itsasoa et maisuaren inspirazio-iturri izan ziren kolore guztiak ikus daitezke.

PAGOETAKO PARKEA

Orio eta Zarautz lotzen dituen errepidetik abiatuz, Pagoetako parke naturalera iritsiko gara. Espazio babestu honek, picnic-esparruak eta ezin hobe seinaleztaturiko bideskak edukitzeaz gain, baso-inguru aberatsak ere baditu, eta horiek ezagutzeko, parkeko Natura Interpretatzeko Zentrora jo daiteke.

Agendan apuntatzeko modukoa da Agorregiko burdinola eta errota ikusteko bisitaldia.

MAREARTEKO ZABALUNEA

Zumaia eta Deba artean dago Mendata izeneko marearteko zabalunea, marea beheko dagoenean agerian geratzen den eta ikuspuntu geologikotik oso berezia den itsasbazterra. Enklabe honetako labarrak kostaldeko ikusgarrienetakoak dira, eta zenbait belardi ere badira, oinean senaia txikiak eta hondartza basatiak dituztela; jaisteko egokitutako biderik ez dagoenez, oso jende gutxi ibiltzen den lekuak dira.

ZULOAGA ETA BEOBIDE

Zumaian, Santiago hondartzaren ondoan, Ignacio Zuloagaren figurari eskainitako museoa dago artistaren estudioa izandako lekuan bertan. Pintore honen lanez gain, badaude bertako fondotik beste zenbait obra handi, Goya, El Greco, eta abarrenak.

Julio Beobide, XIX. mendeko azken hamarkadan jaioetako eskultore zumaierak ere badu herrian bere etxe-museoa.

GIPUZKOA

OSO INTERESGARRIA

HIPIKA

Donostiako Udal Hipodromoa hirigunetik zenbait kilometrotara dagoen Zubieta auzoan kokaturik dago, eta 1916. urtean ireki zen. Ez da oso handia, baina Estatuko lasterketa garrantzitsuenetako batzuk izaten dira bertan, esaterako abuztuaren 15ean ospatzen den Urrezko Kopa. Hipodromoa ez da Zubietako ibarrak duen gauza erakargarri bakarra, landa-giroko ingurune hau leku paregabea baita paseatzeko.

JOLAS-PARKEA

Igeldo mendiko tontorrean aurkituko dugun jolas-parkeak mende honen hasierako zenbait instalazio gordetzen du, Suizar Mendia esaterako. Hau garaieragatik eta aldapengatik modernoenen mailara iristen ez den arren, itsaslabar parean igarotzerakoan sortzen duen zirrara ez da txantxetakoa. Jolas-parkeak duen beste xarma, mendi tontorrera garamatzan funikular zaharra da; funikular hau Ondarretako hondartzaren ingurutik abiatzen da jolas-parkera heltzeko.

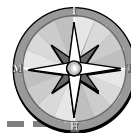
SANTA KLARA IRLA

Badiaren erdian kokaturik, faroa eta kai txiki bat dituen irla hau, uda garian Donostiako laugarren hondartza bihurtzen da, ertza arroksua eta aldapatsua izan arren. Bertara datozen bisitariak ohikoak izaten direnez, famili giroa sortzen da. Uda partean, kaitik irteten den untzi batek eramaten ditu bisitariak irlara.

BASOERDIAK HARTZEA

Alde Zaharra da, munduan metro karratuko taberna-kopuru handiena duen tokietako bat. Eta leku ezin hobea gertatzen da, kalez kale, tabernetako barren gainean aurki ditzakegun pintxoekin tartekatuz, basoerdiak, zuritoak edo txakolin-basokada batzuk hartzeko. Alde Zaharretik at, Gros edo Antigua auzoetan ere "basoerdi-tarako giroa" topa dezakegu.

GIPUZKOA

OSO INTERESGARRIA

MIRANDAOLAKO BURDINOLA

Legazpian, Urola garaian kokatutako eta burdingintzan tradizio handia duen herri industrialean, Mirandaolako burdinola dago, urtean behin bakarrik abiarazten dena, Santa Kruz jaiak ospatzen direnean. Mirandaolako ingurunea parke bihurtu da eta Legazpiko haranaren burdingintza-tradizioaren historia biltzen duen ikusentzunezkoa eskaintzen da bertan.

ZERAIN

Seguratik Zerainera igo daiteke, landa-herri txikia dugu eta bertan du jatorria Francisco de Goyaren familiak. Gaur egun museo etnografiko bitxia du herriskak, Gipuzkoako landa-eremuetan bizimodua nolakoa zen ulertzeko lagungarri gertatzen dena.

ZUMALAKARREGI

Oriaren eta Urolaren ibarren artean dago Ormaiztegi, eta hantxe, Eiffelek eraikitako zubi eskerga gailentzen da. Badago, halaber, Zumalakarregi generalari eta lehen gerra karlistari zuzendutako museo monografiko bat ere, XIX. mendeko euskal historia ezagutzeko aproposa.

SAN MIGEL

Oñatiko jai eta kultur egutegia, gutxienez XV. mendetik ospatzen den Corpus Christi prozesioarekin heltzen da unerik gorenera. Prozesio honetan, Kristo, San Migel eta apostoluak irudikatzen dituzten mozzorroak daramatzaten Apostolutza-Kofradiako kideekin batera dantzariak joan ohi dira, oso dantza ikusgarriak eskainiz.

OSO INTERESGARRIA

SAGARDOTEGIAK

Errito gastronomikorik tipikoenetakoa sagardotegietakoa da; edari hau hantxe egin ondoren, bertan dastatzen da.

Sagardotegiek urtarrilaren amaiera aldean zabaltzen dituzte ateak eta hiruzpalau hilabetez jarduten dute. Denboraldi horretan zehar, milaka lagun bertaratzen dira urteko sagardoa dastatuz txuletoi eder bat, bakailau-tortila, gazta, intxaurrek eta menbrilloa jateko.

IRUNGO ALARDEA

San Joan plazan ospatzen da urtero, ekainaren 30ean, San Martzialeko alardea, Herrialdeko jairik zaratatsuenetako bat, frantziarren aurkako bataila ugarietan irundarrek lortutako garaipen oroigarri. Milaka irundar uniformez eta txapel gorri jantzita eta bakoitzak bere kantinera daraman konpainiatan antolatutik, generala "tropen" artean azaldu eta agindua emateko zain egoten dira, eskopetaz airea tiro egiteko.

GUADALUPEKO SANTUTEGIA ETA JAIZKIBEL MENDIA

Jaizkibel mendia Hondarribiatik Pasaia bitartean zabaltzen da. Mendi hau alde batetik bestera zeharkatzen duen errepidea, bidean Guadalupeko Ama Birjinaren gurtzarako Santutegia duena, aparteko aukera da itsasertze-ko paisaiez, eta aurkitzen jakinez gero, senaia txiki bazterrez gozatzen dela, kostaldea kurritzen hasteko.

FAISAIEN IRLA

Iruneraino Bidasoa ibaiari jarraituz hurbiltzen denak, irla txikitxo bat aurkituko du ibaiaren erdian. Faisaien irla da, bi Estaturen arteko inoren lur-zatia, eta beste gertakari historiko garrantzitsuen artean, Pirinioetako Ituna sinatu zen bertan, 1659. urtean Frantzia eta Espainiaren arteko liskarrekin amaiera emanez.

Erromeria batean parte hartzea
bezain atsegina gertatuko zaie ikasleei ikastunitate honetako
ibilbidea egitea, helmugara iristerako gida turistikoek eskaintzen dituzten
baliabideen lanketa egin eta beste ikaskide batzuei bidean
egindako aurkikuntzen berri
emango diete-eta.

HABE